

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

UDHËZUES PËR MËSUESIT

Si të mësojmë për ndryshimet klimatike

Ky projekt është financuar me mbështetjen e Komisionit Evropian. Ky komunikim pasqyron pikëpamjet vetëm të autorit dhe Komisioni nuk mund të mbajë përgjegjësi për çdo përdorim që mund të bëhet i informacionit që përmbahet në të.

Projekti CCEDU

CC-EDU – Thjeshtësimi për edukimin lidhur me ndryshimet klimatike për një komunikim më të mirë në shkollën fillore dhe të mesme me numrin e projektit 2019–1– FR01- KA201-063200, është në një partneritet strategjik që zgjatë 24 orë me partneritet nga

- ❖ **Instituti për menaxhim të zhvillimit të qëndrueshëm, Francë**
- ❖ **Asociacioni progetto MARCONI, IT**
- ❖ **Qendra për Zhvillim Arsimor dhe Kulturor “RACIO” , Maqedonia e Veriut**
- ❖ **Sehit Mehmet Lutfi Gulsen Anadolu nga Konja, Turqi**
- ❖ **SMART IDEA, Sloveni**
- ❖ **Fondacioni Qendra Evropiane për inovacione, arsim, shkencë dhe kulturë, Bullgari**

Në përgjithësi, përvoja e gjërë e mbledhur për projektin CC-ED, do të ofrojë aftësi dhe kompetenca plotësuese, të nevojshme për të ofruar mjete dhe burime për të ndihmuar mësuesit e BE-së në zhvillimin e një grupi të gjërë për aftësitë, duke përfshirë aftësitë e komunikimit, aftësimin lidhur me ndryshimet klimatike dhe të ngjajshme, si tema shkencore dhe sociale të nevojshme për të përmbushur studentët e BE dhe për t'i ndihmuar ata të përballen me sfidat e ardhshme.

Produkti përgaditet me kontributin e konzorciumit,

Redaktorët kryesor Sara CURIONI, Valeria ELIA

Të gjitha materialet janë në dispozicion për shkarkim dhe përdorim falas përmes faqes së projektit në internet.

<https://ccedu.erasmus-projects.eu/>

Verzióni përfundimtar, lëshuar në Nëntor 2020

Përmbajtja

PËR BURIMET E CCEDU-SË	4
ÇKA JANË NDRYSHIMET KLIMATIKE?	6
METODAT E MËSIMDHËNIES SË SHEKULLIT XXI	12
PËR ÇFARË LLOJ QASJESH TË NXËNIES DHE TË MËSIMDHËNIES BËN THIRRJE EDUKIMI PËR NDRYSHIMET KLIMATIKE PËR ZHVILLIMIN TË QËNDRUESHËM?	12
QASJE PRAKTIKE DHE TË NDRYSHME TË NXËNIES	13
STRATEGJITË DHE METODOLOGJITË E MËSIMDHËNIES	15
STRATEGJITË E MENAXHIMIT TË KLASËS	17
MËSIMDHËNIA E NDRYSHIMEVE KLIMATIKE	24
KUPTIMI I PERSPEKTIVËS ETIKE	24
DIMENSIONI I SË ARDHMËS I LIDHUR ME TË MËSUARIT PËR NDRYSHIMET KLIMATIKE	24
SFIDAT PËR MËSUESIT	27
BURIMET PËR MËSIMIN E NDRYSHIMEVE KLIMATIKE	36
LIDHNI NDRYSHIMET KLIMATIKE ME BOTËN REALE	37
FRYMËZONI NDRYSHIMIN DHE VEPRIMIN	38
BALLAFAQIMI ME KEQINFORMIMI DHE LAJME TË RREME	48
BIBLIOGRAPHY	53

Për burimet e CCEDU-së

Qëllimi i projektit CC-EDU është pajisja e studentëve (siç janë gjeneratat e ardhshme) që të kenë një perspektivë të detajuar për ndryshimet klimatike dhe të mësojnë për përgjegjësinë kolektive ndaj mbrojtjes së mjedisit dhe parandalimin e situatave të mëtejshme dëmtoese. Qëllimi i projektit është përgaditja e mësuesve për t' u marrë me kompleksitetin e temës, duke e bërë atë faktike dhe me një vështrim mbi situatat lokale, rajonale dhe ndërkombëtare, duke përdorur qasje të ndryshme.

Ndryshimet klimatike duhet të zënë një nyje kryesore në arsimin shkollor. Duke pasur parasysh situatën aktuale, është e rëndësishme që shkollat të lidhin edukimin për ndryshimet klimatike te komuniteti i tyre, duke i mësuar studentët e tyre si angazhimin qytetar dhe sigurimin e shembujve të rëndësishëm se si po zhvillohen zgjidhjet për çështje globale në kohë reale.

Mjetet mbështetëse të CCEDU-së

UDHËZUESI për mësuesit i CCEDU-SË

Ky udhëzues do t' i ndihmojë mësuesit të kuptojnë dhe diskutojnë me studentët për ndryshimet klimatike. Libri udhëzues do të ofrojë materiale leximi për të ndihmuar mësuesit të trajtojnë disa nga shumë pyetje sfiduese: Si duhet të trajtohet një temë kaq e ndërlikuar në shkollë? Sa duhet të shpjegohet, bazuar në moshën e studentëve? Si mund të formojnë mësuesit shpresë në vend të ankthit? Nga njëra anë, mësuesit duhet të jenë të ndjeshëm dhe të përgaditur për të dhënë përmbajtjen, nga ana tjetër, studentët duhet të jenë të vetëdijshëm dhe të zhvillojnë aftësi për të kontribuar në zgjidhjet e situatës.

CCEDU Manuali për NDRYSHIMET KLIMATIKE

Portali CCEDU ofron 12 tema në lidhje me ndryshimet klimatike. Ato prezantohen në një përmbledhje të shkurtër që është e dukshme për të gjithë përdoruesit në faqen e internetit dhe në një mënyrë më të gjërë dhe të saktë për përdoruesit e regjistruar.

KUTIA E MJETEVE

Grumbullimi i aftësive të mësuesit duhet të zhvillohet në mënyrë që të jenë në gjendje të thjeshtojnë qasjen ndërdisiplinore dhe ndërkurrikulare të temës komplekse dhe disa teknika që mund të përdoren për të prezantuar temat tek fëmijët.

AKTIVITETET NË KLASË

Grumbullimi i mësimeve ose ushtrimeve të shkurtra dhe të gatshme për përdorim, që do të përdoren në mënyrë të pavarur ose së bashku me të një lëndë në kurrikulë, për ta bërë më të lehtë për mësuesit që t' i shoqërojnë ato me ato që bëjnë zakonisht në klasë. Për shembull, klasa e muzikës mund të ofrojë një mundësi për të rishikuar këngët mjedisore ose një udhëtim me biçikletë të kombinuar me të mësuarit rreth ndikimeve mjedisore të transportit. Në orët e gjuhës amtare dhe të letërsisë, studentët mund të lexojnë dhe të shkruajnë tregime për mjedisin dhe të fillojnë iniciativa qytetare si një projekt i të nxënit ndërdisiplinor me artet vizuale.

INFOGRAFIKA

Sa i përket përgaditjes për të prezantuar tema në lidhje me ndryshimet klimatike në klasë. Ato janë të destinuara për përdorim të drejtëpërdrejt me fëmijët. Ato janë një prezantim vizual i temave të komplikuar, mësuesit mund të përdorin për të ofruar informacione që lidhen me ndryshimet klimatike në një mënyrë të bukur dhe të thjeshtë. Një mësues duhet të lexojë sfondin e plotë shkencor dhe pastaj të përdorë këtë prezantim të lehtë për të kuptuar të njëjtin informacion për të prezantuar temën në klasë para një aktiviteti në klasë.

Qëllimi i mjeteve dhe materialeve të ofruara për mësuesit janë që të

- ❖ Rrisin aftësinë e tyre për të folur rreth temave komplekse dhe thjeshtoni ato, duke i qëndruar besnik shkencës
- ❖ Të kuptojnë kompleksitetin e ndryshimeve klimatike dhe të jesh në gjendje të shikosh atë nga kënde dhe perspektiva të ndryshme
- ❖ Mësoni si të lidhni çështjet e ndryshimeve klimatike me lëndet e tjera të mësuara në klasë
- ❖ Rritja e aftësive dhe shkathtësive, të nevojshme për të angazhuar studentët që ata të përqëndrohen në këto tema të rëndësishme
- ❖ Kuptoni “fotografinë e madhe” dhe aftësinë për një qasje më të detajuar për çështjet që lidhen me ndryshimet klimatike dhe lidhjen dhe ndikimin e tyre në jetën tonë të përditshme
- ❖ Mësoni rreth metodave të reja të mësimdhënies për azhurimin e aftësive të tyre për të mirën e studentëve të tyre, të tanishëm dhe të ardhshëm.

ÇKA JANË NDRYSHIMET KLIMATIKE?

Në vitin 2008, ndryshimet e klimës u shpallën nga Sekretari i Përgjithshëm I Kombeve të Bashkuara, Ban Ki Moon, si sfida përcaktuese e kohës sonë (UNESCO, 2010, f. 2). Më parë ajo u trajtua në mënyrë më të lehtë. Kohët e fundit, Paneli Ndërqeveritar i Kombeve të Bashkuara për Ndryshimet Klimatike (IPCC) pak a shumë supozoi, mbi provat e disponueshme në atë kohë, që ndryshimi i klimës do të ishte gradual dhe në rritje dhe për këtë arsye do të ishte i menaxhueshëm përmes rregullimeve progressive (IPCC, 2001). Toni i panelit ishte tentues.

Deri në vitin 2007, përderisa akumuloheshin të gjitha të dhënat tjera shkencore, përfshirë këtu prova të mekanizmave pozitiv të reagimeve që do të përfshinin ngrohjen e planetit dhe të pikave kthesë të 'klimës së papritur, të pakthyeshme, IPCC po miratonte një ton të fortë dhe të qartë dhe urgjent (IPCC, 2007). Siç tha një vëzhgues 'Ndryshimi i klimës po vjen më shpejtë dhe ashpër nga sa kanë pritur shkencëtarët (Romm, J.J., 2007). Raporti I IPCC I vitit 2007 gjithashtu pasqyroi konsensusin global në mes shkencëtarëve që ndryshimi i klimës është kryesisht I nxitur nga njerëzit (IPCC, 2007, p. 1).

Ai sinjalizoi nevojën për veprim urgjent dhe transformues, lokal përmes atij që është global, për të adresuar kërcënimin potencial të ndryshimit të klimës. Që atëherë, kuptimi ynë I kërcënimit është bërë shumë më I qartë me disa shkenctarë tashmë të shqetësuar nëse bashkësia globale mund të veprojë me vendosshmëri dhe shpejtë për ta stabilizuar rritjen e temperaturës globale të sipërfaqes në 2.00C mbi nivelet para-industriale e cila zakonisht konsiderohet si një rritje e jetueshme (Oxfam International, 2009).

Në këtë detyrë të vështirë, arsimi është një pjesë thelbësore. Roli i tij është I trefishtë. Së pari, ai duhet të luaj rolin e tij në ndërtimin e kapaciteteve dhe qëndrimeve sociale dhe individuale për zbutjen e ndryshimeve të klimës në të ardhmën. Së dyti, ai ka për detyrë të zhvillojë aftësitë, kapacitetet dhe qëndrimet për përshtatje përballë ndikimeve klimatike tashmë të dukshme dhe të afërta. Së treti, ai ka një rol të vazhdueshëm për të luajtur në stimulimin dhe forcimin e të kuptuarit dhe vëmendjes ndaj realiteteve të ndryshimit të klimës.

Pse është e rëndësishme të flasim për ndryshimet klimatike?

Si çështje ndërdisciplinore, ndryshimi i klimës mund të hapë mendjen e të rinjëve në rrugët më të thella të mendimit dhe të forcojë të mësuarit në shkencat shoqërore. Kjo mund t' u japë studentëve një vlerësim të rolit që ata luajnë në mjedinin e tyre – si mjedisin e tyre fizik, në

ndryshimin dhe mjediset e tyre civile. Nga ana tjetër, kontekste të reja si edukimi për ndryshimin e klimës kërkojnë metoda të reja të mësimdhënies dhe mësuesit duhet të mbështeten në marrjen dhe zhvillimin e metodave inovative të mësimdhënies dhe vlerësimit duke përdorur ndryshimin e klimës për të rritur qytetarët aktiv të studentëve dhe aftësitë e ndryshme të studentëve.

Mësimi për ndryshimin e klimës nuk është aspak i lehtë, është një problem multi dhe ndërdisiplinor i lidhur ngushtë me shkencat natyrore dhe shoqërore, moralin dhe teknologjinë. Kuptimi i kësaj teme komplekse mund të jetë i vështirë për këdo pa përgaditje të qëndrueshme shkencore.

Diskutimi mbi ndryshimin e klimës është i mbushur me një spektër të gjërë pikëpamjesh, disa në kundërshtim të drejtëpërdrejtë me njëri tjetrin. Natyra e arsimit për ndryshimin e klimës është e tillë që kompleksiteti është në thelbin e shkencës, ndërsa nga mësuesit kërkohet të thjeshtojnë. Është një temë e pasur për tu eksploruar në klasë dhe mund të trajtohet duke filluar nga shkenca dhe gjeografi por edhe politika. Është një zonë me rrënjë në një sërë temash dhe mund të jetë një burim i shkëlqyeshëm për debat.

Fakti që ndryshimi i klimës mund të shihet në nivele lokale, rajonale dhe ndërkombëtare – për të mos përmendur përmes pjesëve shkencore, qytetare dhe kulturore – u siguron studentëve mundësinë për të zhvilluar aftësi të analizës kritike dhe aftësi për të gërshetuar informacionin. Ndërdisciplinimi dhe ndërlikueshmëria e tij mund të jetë sfiduese për ata që nuk posedojnë formim të fortë shkencor dhe një ide të qartë për një pikënisje.

Aktualisht, ky është një aspekt i vogël i mësimdhënies tjetër të shkencës dhe nga mësuesit kërkohet që të ndryshojnë dhe mbështesin për të siguruar një mësimdhënie efektive. Mëgjithëse arsimit ndërdisiplinorë kërkon më shumë punë, ai gjithashtu i aftëson studentët për problem dhe diskutime me të cilat do të përballen jashtë klasës (mohuesit e fenomenit, keqinformimit, indiferencës, frikes.).

Pedagogëve u kërkohet të sigurojnë që thjeshtësimet t' i qëndrojnë besnik shkencës, ndërsa të mos i mbingarkojnë studentët. Nga ana tjetër, për disa studentë (dhe familjet e tyre), shkenca për ndryshimin e klimës shihet si e diskutueshme dhe e bën atë shumë të dallueshme nga fushat tjera të shkencës. Nuk mjafton thjesht për të mësuar studentët në lidhje me shkencën që qëndron pas ndryshimit të klimës; studentët gjithashtu duhet të mësojnë së si institucionet dhe individët merren me problemet e kësaj shkalle dhe se si ato përshtaten në atë pamje më të gjërë. Për sa kohë që shkollat kanë përgjegjësi të mësojnë qytetarinë globale dhe menaxhimin e komunitetit, ato kanë arsye për të dhënë mësim në lidhje me ndryshimin e klimës.

Edukimi për ndryshimin e klimës ofron një dritare të rëndësishme drejtë përgjegjësisë individuale dhe shoqërore, duke e bërë atë të rëndësishme për të gjithë partnerët përfshirë edhe një çështje urgjente globale. Nuk ka nevojë të përmendim politikat globale për këtë çështje dhe lëvizjen globale për të sjellë temën një përparësi në çdo nivel dhe në çdo fushë. Si pedagogë, shkollat jo vetëm që kanë interes në mësimdhënien e lëndëve që do t' i përgadis studentët për karrierë dhe do t' u japin atyre rezultate të mira në prova, por t' i mësojnë ata të jenë qytetarë të vëmendshëm. Mësimdhënia mbi ndryshimin e klimës do të thotë mësimdhënie në tëma si menaxhimi i mjedisit dhe përgjegjësia kolektive – mësimi i studentëve që ata dhe ata përreth tyre kanë një përgjegjë ndaj diçkaje më të madhe se ata vetë.

Duke promovuar shkollat si organizata të të mësuarit, të dy sistemet e centralizuara dhe ato të decentralizuara mund të inkurajojnë dhe mundësojnë mësuesit dhe drejtuesit e shkollave të ndihmojnë në formimin e pedagogjisë dhe përsosjen e praktikës aktuale përmes kërkimit dhe rrjeteve lokale. Mësuesit individual, ekipet mësimore dhe të gjitha shkollat atëherë janë më pak të varur nga hierarkitë konvencionale (duke pritur që fillimi i ndryshimit të jetë nga lartë poshtë). Ata janë gjithashtu në një pozitë më të mirë për t' iu përgjigjur ndryshimeve të shpejta të politikës dhe pritjeve gjithnjë më të larta të cilësisë. (Raporti përfundimtar dhe rezultatet tematike të Shkollave të Grupit të Punës ET2020).

Përmes projektit CC-EDU, shkollat kanë një mundësi për të mësuar studentët e tyre të vlerësojnë një larmi provash dhe të nxjerrin përfundimet e tyre. Nëse studentët do të lënë shkollën dhe do të trajtojnë çështjet ballë për ballë, ata nuk mund ta bëjnë këtë pa kuptuar se si të përdorin informacionin dhe të ekuilibrojnë pikëpamjet e kundërta.

Mundësia për të ofruar mbështetje më të synuar për të ndihmuar mësimdhënësit të zhvillojnë aftësitë, rrit cilësinë e mësimdhënies në përgjithësi (School development and excellent teaching for a great start in life COM(2017) 248 final). Një qasje e detajuar, e individualizuar dhe e përqëndruar të rinjtë është thelbësore për të mbajtur interesin e të rinjëve për çdo temë, veçanërisht për ndryshimet klimatike.

Aktivitetet dhe përvoja e mësimit të ofruar, por më e rëndësishmja, procesi i pjesmarrjes dhe zbatimi praktik i rasteve reale dhe ekspozimi ndaj arsimit me cilësi më të mirë, do të ketë një ndikim të fortë te studentët në institucionet e synuara.

Theksi në vetë-transformimin

Tre dimensionet e arsimit për ndryshimin e klimës (zbutja, adaptimimi, mirëkuptimi) duhet të nënvizojnë vetë-transformimin, në njohje të faktit se as qasja e ‘biznesit si zakonisht’ dhe as zgjidhjet shkencore dhe teknologjike nuk do të ndihmojnë shoqërinë globale të shmangë efektet më të këqija të ngrohjes së planetit. Secili dhe çdo person ka rolin e tij ose të saj që e luan. Të tre dimensionet janë plotësuese dhe përderisa nxënësi punon me to dhe përmes tyre, ato lejojnë angazhimin e vazhdueshëm dhe reflektimin e përsëritur që është thelbësor për transformimin.

Përqëndrohu në zbutjen

Identifikimi i ndryshimit të klimës si i nxitur nga njeriu shtron pyetjen:

Cilat sjellje individuale dhe kolektive dhe strukturat sociale dhe ekonomike janë duke shkaktuar problemin? Dimensioi zbutës i arsimit për ndryshimin e klimës ka të bëjë me identifikimin e shkaqeve të ndryshimit të klimës dhe zhvillimin e njohurive, aftësive dhe prirjeve të nevojshme për ndryshimin individual dhe shoqëror për të korrigjuar ato shkaqe. Marrë në nivelin e tij më themelor, shkaku kryesor i ndryshimit të klimës janë gazrat serë. Në këtë nivel, edukimi për zbutjen e ndryshimit të klimës mbulon nivele dhe lloje të ndryshme të konsumit të energjisë, zhvendosjen e burimeve jo-ndotëse, të ripërtërishme të energjisë, ruajtjen e energjisë, ruajtjen e mjedisit, ripyllëzimin dhe pyllëzimin.

Duke shkuar me thellë, edukimi për zbutjen përfshin ekzaminim e sistemeve ekonomike, strukturat sociale, modelet kulturore, pritjet e jetesës, konsumin, shpërndarjen, aspiratat dhe sistemet e vlerës dhe marrëdhëniet e tyre shkakësore lidhur me gazrat serë.

Përqëndrohu në adaptim

Dimensioi i adaptimit të edukimit për ndryshimin e klimës lidhet me ndërtimin e rezistencës dhe zvogëlimin e cënueshmërisë përballë ndikimeve të ndryshimit të klimës që tashmë po ndodhin ose do të ndodhin së shpejti. Të mësuarit mund të jetë i një natyre teknike siç është mësimi në lidhje me praktikat bujqësore rezistente ndaj thatësirë ose sjelljet e menaxhimit të përmbytjeve. Mund të shkojë përtej aspekteve teknike në një rimendim të thellë të praktikave dhe traditave kulturore. Dimensioi i adaptimit harmonizon arsimin për ndryshimet klimatike me arsimin për zvogëlimin e rrezikut nga katastrofat (edukim për të ndërtuar një kulturë sigurie dhe qëndrueshmërie përballë kataklizmës eventuale).

Përqëndrohu në mirëkuptim dhe vëmendje

Dimensioni I të kuptuarit dhe vëmendjes ka të bëjë me të kuptuarit e asaj që po ndodhë me klimë, të kuptuarit e forcave shtytëse prapa ndryshimeve klimatike dhe krijimin e një grupi me gadishmëri dhe vëmendje ndaj ndryshimeve që tashmë ndodhin. Kërcënimi I ndryshimeve klimatike është I madhë dhe gjithpërfshirës, por në të njejtën kohë, I padukshëm dhe rrjedhimisht vihet lehtë më një anë nën presionet e përditshme të jetës. Egzistojnë gjithashtu keqkuptime që janë përhapur në lidhje me ndryshimet klimatike që qarkullojnë vazhdimisht dhe veçanërisht në mesin e popullatës të shoqërive të pasura, manifestime të mohimit dhe shmangies së ‘ syve të mbyllur ’ që duhen sfiduar (Hillman, M., Fawcett, T & Rajan, S.C., 2007).

Drejt ndryshimit të përgjithshëm shoqëror

Programet e të mësuarit kërkohën për të ndihmuar nxënësit të merren me seriozitetin e plotë të kërcënimit të ndryshimit të klimës, të kërkojnë kuptime dhe vlera të reja dhe të kalojnë në fuqizimin dhe veprimin personal dhe kolektiv.

Si përmbledhje, egziston një qëllim themelor i vetë-transformimit në edukim për ndryshimin e klimës për një zhvillim të qëndrueshëm. Bëhet fjalë për të ndikuar në ndryshimin e thellë personal brenda dhe përmes kësaj, një transformim të përgjithshëm shoqëror drejtë mënyrave të reja për ta parë botë, gjetjen ose rizbulimin e një sensi të asaj që vleësojmë, riformimin dhe riorientimin e aspiratave dhe qëllimeve dhe parashikimin e të ardhmës dukshëm më të ndryshme. Është një edukim i detajuar si pararendës i një pamje të re botërore dhe një të ardhme më të sigurtë dhe më të qëndrueshme (Kagawa, F. & Selby, D. (Eds), 2010).

Ndërtimi i inteligjencës emocionale

Perspektiva e një të ardhme të shënuar nga pasojat e ndryshimeve klimatike, të tilla si humbja e biodiversitetit, degradimi I ekosistemeve dhe pasojat sociale sugjeron gjithashtu një rol më të rëndësishëm për inteligjencën emocionale në arsim për zhvillim të qëndrueshëm se sa ka qenë deri më tani. Edukimi për arsimtarët e zhvillimit të qëndrueshëm ka ecur përpara me nxitjen e të menduarit kritik, zgjidhjen e problemeve, mësimin në qendër të zgjidhjes dhe ndryshimin e kompetencave, por ata kanë bërë më pak përparim në edukimin e të mësuarit emocional që lidhet me bukurinë dhe larminë e tokës, njerëzve dhe krijesave dhe e ndihmon nxënësin të ndiejë

humbjen e diversitetit. Një mësim I tillë mund të sigurojë një bazë emocionale për veprim shoqëror të qëllimshëm për të ruajtur atë që vlerësohet në të ardhmën.

Vendimet lokale kanë implikime globale

Ndryshimet klimatike nuk ndalen në kufijtë kombëtar. Ai ofron një shembull të gjallë të sistemit global të ndërlidhur në të cilin jetojmë. Vendimet dhe sjelljet e energjisë dhe mënyrës së jetësës të një pjese të botës mund të kenë implikime serioze për shumicën, nëse jo për të gjitha pjesët tjera të botës. Për këtë arsye, edukimi për ndryshimet klimatike për zhvillim të qëndrueshëm përfshin një dimension të fortë global.

- Studentët kudo duhet të dinë së çfarë po bëjnë (ose nuk bëjnë) shoqëritë e tjera që përkeqësojnë ngrohjen e planetit
- Studentët kudo duhet të kuptojnë forcat globale ekonomike, sociale dhe politike që drejtojnë problemin.
- Studentët kudo kanë nevojë për histori frymëzuese të veprimeve të suksesshme nga grupe dhe komunitete për të zbutur ose përshtatur ndryshimet klimatike
- Studentët kudo duhet të dinë se çfarë po mendojnë dhe bëjnë të rinjtë e tjerë. Kjo flet për programet mësimore, materialet mësimore dhe mediat që mundësojnë një dialog global dhe ndërkulturor për zhvillimin e ndryshimeve klimatike (Lotz-Sisitka, 2010, p. 71-88). Zërat dhe përvojat e shumta të njerëzve nga e gjithë bota duhet të dëgjohen në klasë.

METODAT E MËSIMDHËNIES SË SHEKULLIT XXI

Për çfarë lloj qasjesh të nxënies dhe të mësimdhënies bën thirrje Edukimi për ndryshimet Klimatike për Zhvillimin të Qëndrueshëm?

Ndryshimet klimatike janë një çështje e kompleksitetit dhe pasigurisë së madhe duke përfshirë bashkëveprimin mes sistemeve klimatike, biofizike, ekonomike mjedisore, sociale, kulturore dhe politike në të gjitha nivelet, personale përmes globales, brenda të kaluarës, të tashmës dhe të ardhmës. Edukimi për ndryshimet klimatike kërkon që nxënësi të rishikojë në mënyrë kritike supozimet, perspektivat dhe botëkuptimet e tyre dhe të tjerëve. Pedagogjia e saj është, pra, të përgadisë nxënësit që të merren me pasigurinë brenda kompleksitetit.

E pandarë në pasigurinë është idea e të mësuarit si proces i hapur. Nuk ka një destinacion fiks dhe përfundimtar për të mësuarit tonë – vetëm të mësuarit që rregullon atë që mendojmë para se të vijë mësimi i ri për të sjellë një ndryshim të mëtejshëm në perceptimin dhe kuptimin. Zgjidhjet janë, pra, rregullime të përkohshme në një botë gjithnjë në ndryshime (Pike & Selby, 1988, p. 35). Udhëzimet për lehtësimin e një mësimi të tillë ndiqen në Seksionin 6 të këtij dokumenti.

Aftësitë për mësim të hapur

Aftësitë që u nevojite nxënësve për mësim të hapur që adresojnë ndryshimet klimatike në lidhje me zhvillimin e qëndrueshëm përfshihen në gjashtë tituj:

- Aftësitë e menaxhimit të informacionit: marrja, shprehja dhe prezantimi i informacionit; organizimi dhe përpunimin e informacionit, vlerësimin e informacionit.
- Aftësitë e të menduarit kritik: vlerësimi kritik i të dhënave, të menduarit kreativ; zgjidhja e problemeve, marrja e gjykimeve etike; dekodimi dhe dekonsprimi i mesazheve mediatike; vendimmarja; të menduarit sistematik / relacional; duke parë të veçantën si pjesë të së tërës.
- Aftësitë e veprimit: ndryshimi i agjencisë/ mbrojtjes; fushata; shkrim – lexim i përfshirjes (vlerësimi kritik i zgjedhjeve të veprimit); adaptimit / shmangia e rrezikut.
- Aftësitë e ndëveprimit: ndërtimi i konsensusit dhe negocimi; vendosshmëria; duke dëgjuar; bashkëpunimi; menaxhimi i konfliktit; empatizmi dhe demonstrimi i solidaritetit

- Aftësitë të orientuara drejtë së ardhmes: parashikimi; ekstrapolimi; parashikimi; parapambejte (aftësia për të menduar nga prapa nga një pikë në një të ardhme të dëshirueshme).
- Aftësitë personale: kongruenca (aftësia për të dalluar dhe vepruar në përputhje me qëndrimet / vlerat dhe sjelljen aktuale); përballimi emocional, fizike dhe shpirtërore të vetes); duke jetuar thjesht.

Pretendimi nuk po bëhet që këto aftësi janë origjinale ose të veçanta për edukimin për ndryshimet e klimës për zhvillim të qëndrueshëm, por përkundrazi, të bashkuara, ato përfaqësojnë shkathtësitë që janë thelbësore për arritjen e qëllimeve mësimore.

Qasje praktike dhe të ndryshme të nxënies

Edukimi për ndryshimet klimatike për zhvillim të qëndrueshëm ka një orientim të fortë praktik. Bën thirrje për angazhim praktik të komunitetit në shkolla. Anëtarët e rritur të komunitetit janë shpesh në kampus dhe në ndërtesë duke ndihmuar me iniciative të lidhura me qëndrueshmërinë për të rritur qëndrueshmërinë dhe për t'u mbrojtur më mirë nga rreziqet e ardhshme të shkaktuara nga klima.

Edukimi për ndryshimet klimatike për zhvillim të qëndrueshëm shënohet gjithashtu nga larmia e qasjeve të mësimdhënies dhe të nxënies. Mësuesit që janë në Kursin e Edukimit të Mësuesve për Ndryshimet Klimatike do ta gjejnë veten duke punuar në shumë mënyra të ndryshme që do të tërheqin dhe kombinojnë inteligjencën e tyre intelektuale, emocionale dhe praktike. Themelimi i kursit – dhe aktivitetet në klasë që do të paraqiten – është bindja se bashkëveprimi i intelecjencafe ofron trampolinë më të fuqishme për veprim transformuar (Pike & Selby, 1988, p. 47-60).

Edukimi për Ndryshimet Klimatike për Zhvillim të Qëndrueshëm gjithashtu përfshin të mësuarit sistematik, në të cilin të kuptuarit e marrëdhënieve është shumë e rëndësishme. Dukuritë dhe ngjarjet nuk kuptohen më mirë duke i trajtuar ato veçmas, por duke i parë ato në nmarrëdhënie me njëri tjetrin.

“... nga një këndvështrim pedagogjik, ndryshimi i klimës është uniksht sfidues ... ndryshimi i klimës teston kapacitetin e edukimit për të organizuar të mësuarit rreth problemeve të karakterizuara nga dinamika komplekse shoqërore, njohuri të pasigurta dhe rreziqe” .

Kompleksiteti dhe pasiguria e ndryshimit të klimës nuk mund të arrihen shumë lehtë, përveç përmes sistemit të të menduarit në të cilin nxënësit pyesin vazhdimisht ‘Cilat janë ndërlidhjet dhe marrëdhëniet e ndërlidhura në lojë?’ (Selby, 2007).

“Mësuesit më të mirë janë ata që ju tregojnë se ku të shikoni, por nuk ju tregojnë se çfarë të shihni” - - Alexandra K. Trenfor

---

Shekulli i ri prezantoi ndryshime të rëndësishme në didaktikën dhe metodat e mësimdhënies. Pedagogjia e shekullit XX ndryshon nga pedagogjia e shekullit XXI. Që nga fillimi i shekullit njëzet e një, ka pasur shumë ndryshime në zhvillimin e arsimit kombëtar dhe botëror. Në shekullin njëzet e një, po ndodhin ndryshime të rëndësishme në lidhje me zbulimet e reja shkencore, informatizimin dhe globalizimin, zhvillimin e astronautikës, robotikës dhe inteligjencës artificiale. Ky shekull quhet epoka e teknologjive dhe njohurive digjitale.

Metodologjitë e reja të mësimdhënies po ndryshojnë mjediset arsimore në të gjithë botën dhe po nxisin performancë më të mirë akademike mes studentëve. Sfidë më e madhe për çdo mësues është kapja e vëmendjes së secilit student dhe përcjellja e ideve mjaft efektive për të formuar një përshtypje të qëndrueshme. Si mësues, për ta trajtuar në mënyrë efektive këtë sfidë, duhet të zbatoni ide inovative që e bëjnë përvojën në klasë shumë më të dashur për studentët tuaj.

Një numër i teknikave të ndryshme të mësimdhënies u shfaqën për shkak të këtij ndryshimi në arsim. Shumë nga këto teknika mësimore në të vërtetë nuk janë të reja! Përdorimi i teknologjisë në klasë thjesht i ka dhënë arsimit një frymë të reje të jetës duke na lejuar t’u qasemi ideve të vjetra në mënyra të reja.

Një nga cilësitë më të mira që një mësues mund të ketë është gadishmëria për të provuar strategji të reja mësimore! Mësimi efektiv e mban vëmendjen e studentëve tuaj aq fuqishëm sa ata do t’ju luten të qëndroni me gjatë në klasë!

Në Mësimdhënien dhe Mësimin Efektiv, studiuesja e arsimit Naga Subramani argumenton se një mësues efektiv: “Vazhdimisht rinovon veten si profesionist në përpjekjen e tij (ose të sak) për t’u siguruar studentëve cilësinë më të lartë të arsimit të mundshëm. Ky mësues nuk ka frikë të mësojë strategji të reja mësimore ose të përfshijë teknologji të reja në mësim.” A je ti?

Në shkollë moderne, ne vërejmë ndryshime serioze në lidhje me informatikën dhe futjen e multimedias në mjedisin arsimor. Shkenctarët modernë – mësues, sociologë, futuristë gjithashtu reflektojnë – flasin për një gjeneratë të re studentësh, domethënë nxënës të shkollës së shekullit njëzet e një. Le të shqyrtojmë studimet e huaja të shkenctarëve që demonstrojnë ndryshime moderne dhe qasje të reja në zhvillimin e didaktikës.

Hietajärvi e quan gjeneratën moderne si një brez me “pjesëmarrje sociale dhe digjitale” dhe shkruaj se “teknologjitë sociale dhe digjitale janë sisteme të integruara të teknologjisë, mediave

sociale dhe internetit që sigurojnë një ndëveprim të vazhdueshëm dhe intensiv në internet me informacionin, njerëzit dhe artefaktet” ; pjesëmarrja sociale dhe digjitale është “një koncept i ri i praktikës së pjesëmarrjes informale, shoqërore-digjitale të ndërmjetësuar”

Mësuesit kanë mendime diametralisht të kundërta se si t’ i përgjigjen ndryshimeve: nga konservatorët (duke lënë gjithçka ashtu siç është, nxënësve u duhet të mësohen si në shekullin e kaluar) deri në nevojën për një ristrukturim të plotë të sistemit arsimor. Pozicioni ynë bazohet në parimin e ambivalencës, vazhdimësinë e “tradiçës → inovacionit” , nevojën për kërkime aktive të fenomenit të kulturës elektronike dhe vizuale dhe studimin e ndikimit të kulturës vizuale në personalitetin e një studenti. Teknologjitë digjitale ndryshojnë mënyrën tonë të jetës, mënyrat e komunikimit, mënyrën e të mënduarit, ndjenjat, kanalet e ndikimit tek njerëzit e tjerë, aftësitë shoqërore dhe sjelljen shoqërore.

Këto çështje parashtrojnë kërkesa të reja për mësimdhënësinë dhe aktivitetet e tij / saj profesionale. Mësuesit duhet të mësojnë informacione të reja dhe teknologji digjitale në mënyrë aktive. Përveç, kësaj, kërkohet hulumtim i ri në fushën e psikologjisë së perceptimit dhe të menduarit me përdorimin aktiv të e-mësimit. Trajnimi praktik i mësuesve për përdorimin e TIK dhe burimeve digjitale, formimi i shkrim-leximit digjital, përfshirja e kurseve të tilla në programe arsimore për mësuesit është e domosdoshme në ditët e sotme.

Strategjitë dhe Metodologjitë e Mësimdhënies

Ne përshkruajmë disa nga qasjet kryesore inovative që arsimtarët kanë bërë gjatë viteve të fundit dhe me të cilat çdo mësues i shekullit 21 duhet të njihet.

Strategjitë e mësimdhënies në klasë	Menaxhimi i klasës	Vende ulëse fleksibile
	Thellësia e njohurive Webb	Vlerësimi përmbledhës
	Të mësuarit aktiv	Vlerësimi formues
	Instrukcione të diferencuara	Mësim I personalizuar
	Dizajn universal për të mësuar	Përgjigje ndaj ndërhyrjes
	Teknologjia në klasë	

Strategjia e mësimdhënies së matematikës	Lojëra matematikore	Uebfaqe matematikore
	Matematik mendore	Matematikë thelbësore e përbashkët
	Zgjidh më shpejtë problemet matematikore	Si të mësojmë shumëzimin
	Lojërat e shumëzimit	Shumëzimi I thyesave
	Si të ndajmë thyesat	Matematik Puzzle
	Lojërat e matematikës	Uebfaqet e matematikës

Strategjitë e mësimdhënies të përqendruara tek studenti	Gamifikimi	Të menduarit konvergjent dhe divergjent
	Mësim I bazuar në projekte	Mësim eksperiencial
	Mësimdhënia e kolegëve	Të mësuarit bazuar në pyetje
	Të mësuarit në bazë të problemeve	Të mësuarit në bashkëpunim
	Mësimdhënia reciproke	Mësim I përzier
	Përgjegjësia kulturore	Mësimdhënia ndërdisciplinare

Strategjitë e menaxhimit të klasës

Sipas hulumtimit të vitit 2006, mësuesit raportuan me shumicë mungesë të mbështetjes për zhvillim profesional kur bëhej fjalë për përmirësimin e strategjive të tyre të menaxhimit të klasës. Kjo mund të sjellë konfuzion për studentët dhe zhgënjim për mësuesit.

Kur studentët kuptojnë qartë se çfarë pritet prej tyre, ka më shumë të ngjarë të përqendrohen dhe të angazhohen me mësimet e tyre. Disa këshilla për ndërtimin e një mjedisi pozitiv përfshijnë:

- ❖ Modeloni sjelljen ideale: Shpjegoni qartë sjelljen e duhur dhe më pas ndiqeni vetë.
- ❖ Inkurajoni iniciativën: Lejoni studentët të marrin pjesë aktivisht në procesin e të mësuarit
- ❖ Shmangni ndëshkimin kolektiv: Përderisa mund të jetë l vështirë, bëni një pikë thirrjeje të sjelljeve përçarëse mbi një bazë individuale, jo kolektive.

Në foto mund të gjeni Infographic me 20 Strategji dhe Teknika të Menaxhimit të Klasës. Çfarë mund të bëjnë arsimtarët për të ndërtuar një komunikim, fokus dhe motivim të respektueshëm në klasë?

Frymëzohuni nga këto 20 Strategji..

20
Classroom Management Strategies and Techniques

Managing a classroom of at least 20 students with a range of unique social and academic skills is a complex challenge. And, unfortunately, research indicates that teachers report a severe lack of professional development support to improve classroom management.

So what can educators do to build respectful communication, focus and motivation in the classroom? Get inspired by these 20 strategies that will help boost academic engagement, enhance prosocial student behavior and establish an orderly environment!

Now try them yourself!

Classroom management isn't just about getting your students to listen. It's about working proactively with them to stop disruptive behavior and build student participation and cooperation. These class-wide and one-on-one approaches to classroom management largely work across subjects and grade levels. Use the ones that best appeal to your situation and teaching style and look forward to better teacher-to-student and student-to-student interactions!

SHFLETO KLASËN

Një nga metodologjitë moderne që ka fituar më shumë famë në vitet e fundit, Klasa e shfletuar është një qasje pedagogjike në të cilën elementet tradicionale të mësimin të dhënë nga mësuesi ndryshohen – materialet mësimore filloren studiohen nga studentët në shtëpi dhe më pas punohen në klasë.

Modeli i Klasës së Shfletuar në thelb përfshin inkurajimin e studentëve për të përgaditur mësimin para klasës. Kështu, klasa bëhet një mjedis dinamik në të cilin studentët përpunojnë atë që kanë studiuar tashmë. Nxënësit përgadisnin një temë në shtëpi në mënyrë që klasa të nesërmen t' i kushtohet përgjigjes së çdo pyetjeje që kanë në lidhje me temën. Kjo i lejon studentët të tejkalojnë kufijtë e tyre normal dhe të eksplorojnë kureshtjen e tyre natyrore.

Objektivi kryesor i kësaj metodologjie është të zgjedh kohën në klasë duke e përkushtuar atë, për shembull, për të përmbushur nevojat e veçanta të secilit student individual, për të zhvilluar projekte bashkëpunuese ose për të punuar në detyra specifike.

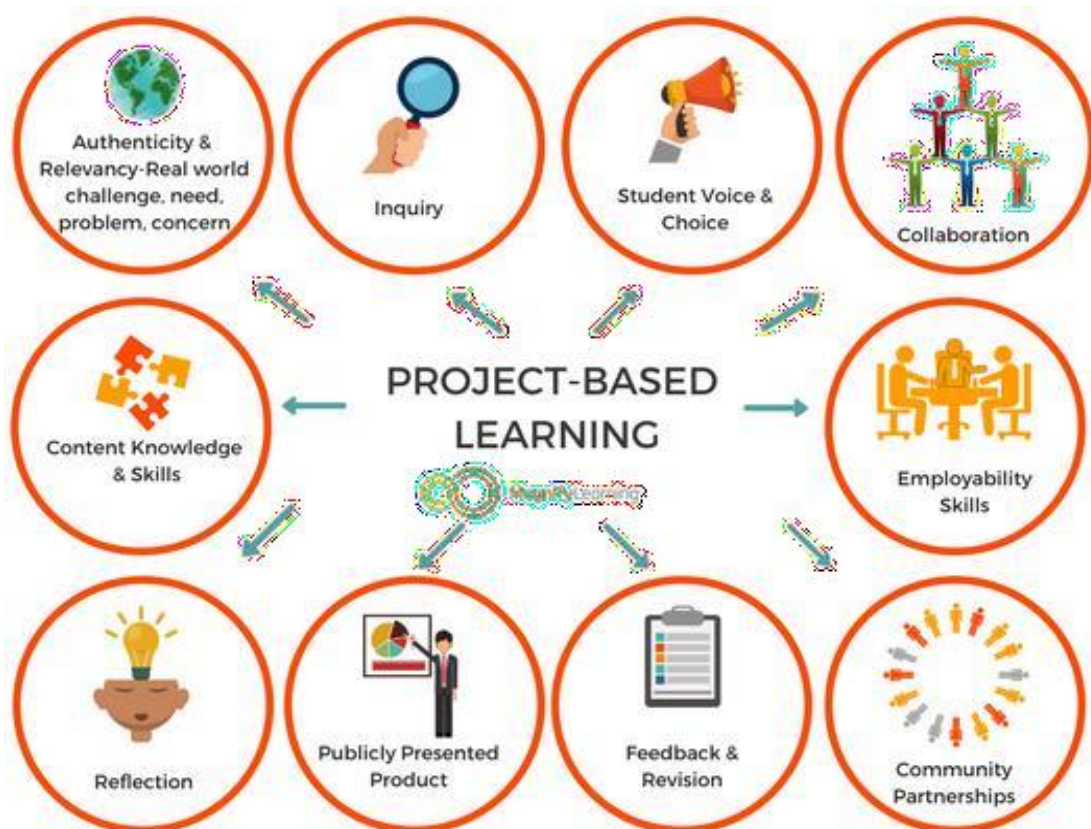
MËSIMI I BAZUAR NË PROJEKT

Me ardhjen e teknologjive të reja të informacionit dhe komunikimit në shkolla, janë shfaqur si metodologjitë e reja të mësimdhënies

ashtu edhe versionet e reja të metodologjive ekzistuese, tani të rishikuara dhe azhuruara për gjeneratën digjitale. Një nga më të përdorurit në klasë aktualisht është Mësimi I Bazuar në Projekt (PBL).

Në thelb, PBL lejon

studentët të marrin njohuri dhe aftësi kryesore përmes zhvillimit të projekteve që i përgjigjen problemeve të jetës reale.

“Mësimi i bazuar në projekte ose detyra të integruara sot është garancia më e mire didaktike për një zhvillim efektiv të aftësive kryesore, përderisa gjithashtu fiton njohuri për përmbajtjen e kurrikulës.”

Duke filluar nga një problem konkret, në vend të modelit tradicional teorik dhe abstract, shoh përmirësime të dukshme në aftësinë e studentëve për të ruajtur njohuritë, si dhe mundësinë për të zhvilluar kompetenca komplekse të tilla si mendimi kritik, komunikimi, bashkëpunimi ose zgjidhja e problemeve.

MËSIMI BASHKËPUNUES

“Më të fortë së bashku” . Ky koncept në një mënyrë të thjeshtë të mësuarit bashkëpunues, një metodologji që mësuesit përdorin për të grupuar studentët së bashku dhe kështu ndikojnë në të mësuarit në një mënyrë pozitive. Ithtarët e këtij modeli teorizojnë se puna në një grup përmirëson vëmendjen, përfshirjen dhe përvetësimin e njohurive nga studentët.

Qëllimi përfundimtar është gjithmonë i orientuar drejt grupeve dhe do të arrihet nëse secili prej anëtarëve i kryen me sukses detyrat e tij.

Karakteristika kryesore është se bazohet në formimin e grupeve me 3 – 6 persona, ku secili anëtar ka një rol specific dhe për të arritur objektivat është e nevojshme të ndërveprohet dhe të punohet në një mënyrë të koordinuar.

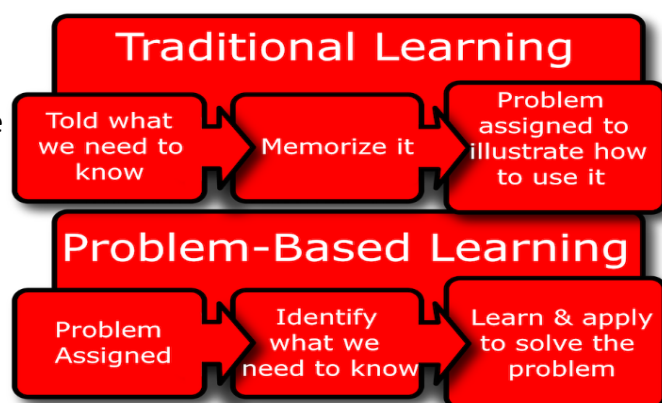
Në një kontekst të nxënies në formën e bashkëpunimit, qëllimi përfundimtar është gjithmonë i përbashët dhe do të arrihet nëse secili prej anëtarëve i kryen me sukses detyrat e tyre. Nga ana tjetër, të mësuarit individual i ka studentët që përqëndrohen në arritjen e objektivave të tyre pa pasur nevojë të varen nga pjesa tjetër e shokëve të tyre të klasës.

MËSIMI I BAZUAR NË PROBLEMIN

Mësimi i bazuar në problem (PBL) është një proces mësimor ciklik i përbërë nga shumë faza të ndryshme duke filluar me bërjen e pyetjeve dhe marrjen e njohurive që nga ana tjetër dërgon në më shumë pyetje në një cikël në rritje të kompleksitetit.

Vënia në praktikë e kësaj metodologjie nuk do të thotë vetëm ushtrim i kërkimit nga studentët, por shndërrimi i saj në të dhëna dhe informacione të dobishme. Sipas disa pedagogëve, katër përparësitë e mëdha të vërejtura me përdorimin e kësaj metodologjie janë:

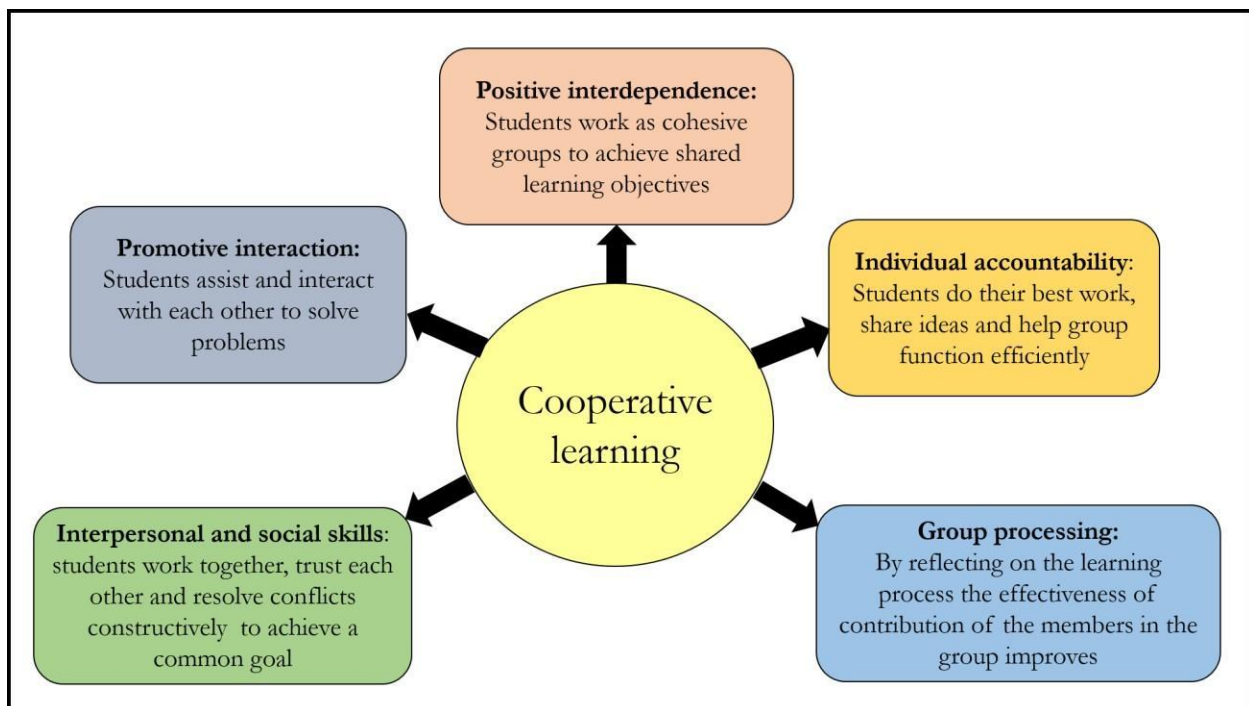
- ❖ Zhvillimi i të menduarit kritik dhe aftësive creative
- ❖ Përmirësimi i aftësive për zgjidhjen e problemeve
- ❖ Rritja e motivimit të studentëve
- ❖ Shpërndarja më e mirë e njohurive në situatat sfiduese

MENDIMI I DIZAJNIT

Edukimi ka qenë gjithmonë një hapësirë e frytshme për inovacione. Mësuesit në të gjithë botën vazhdimisht po vijnë me ide dhe metodologji të reja për ti futur në klasë duke bërë më të mirën e mjeteve që disponojnë.

Mendimi I dizajnit (DT) I aplikuar rrjedh nga dizajnerët industrial dhe metoda e tyre unike për të zgjidhur problemet dhe për të kënaqur nevojat e klientëve të tyre. I zbatuar në arsim, ky model bën të mundur identifikimin me saktësi më të madhe të problemeve individuale të secilit student dhe zgjerimit në përvojën e tyre arsimore të formimit dhe inovacionit drejtë kënaqësisë së të tjerëve, të cilat më pas bëhet simbioz.

MËSIMI I BAZUAR NË MENDIM

Përtej debatit rreth efektivitetit të të mësuarit duke memorizuar fakte dhe të dhëna kur diskutohet mbi arsimin, një nga aspektet më të përfolura është nevoja për t' u treguar studentëve se si të punojnë me informacionin që marrin në shkollë. Mësojini ata të kontekstualizojnë, analizojnë, lidhen, argumentojnë .. shkurtimisht shëndrroni informacionin në njohuri.

Ky është qëllimi I Mësimin të Bazuar në Mendim (TBL), zhvillimin e aftësive të të menduarit përtej memorizimit dhe duke bërë këtë zhvillimin e mendimit efektiv nga një pjesë e studentëve.

MËSIMI I BAZUAR NË KOMPETENCË

Sipas përkufizimit, të gjitha metodologjitë e të mësuarit kanë si qëllime kryesore përvetësimin e njohurive, zhvillimin e aftësive dhe formimin e zakoneve të punës. Mësimi I Bazuar në Kompetencë (CBL) përfaqëson një grup strategjish për ta arritur këtë.

Përmes mjeteve të vlerësimit, siç janë rubrikat, mësuesit mund të kalojnë në kurrikulën akademike pa devijime të konsiderueshme, por duke e përqendruar atë në një mënyrë, duke u treguar studentëve të tyre një dimension më të prekshëm të mësimave.

WHAT IS COMPETENCY-BASED EDUCATION?

Students progress through learning objectives as they demonstrate mastery of content, at their own pace.

It allows them to show what they know, as soon as they know it.

	Competency-Based Education	Traditional Education
CURRICULUM	Variable class structure, testing out of subject matter at different levels	Standardized class structure, regardless of prior knowledge
CLASS COMPLETION	Students finish as they are able	End of term
AVERAGE TIME TO GRADUATE	30 months* 	60 months

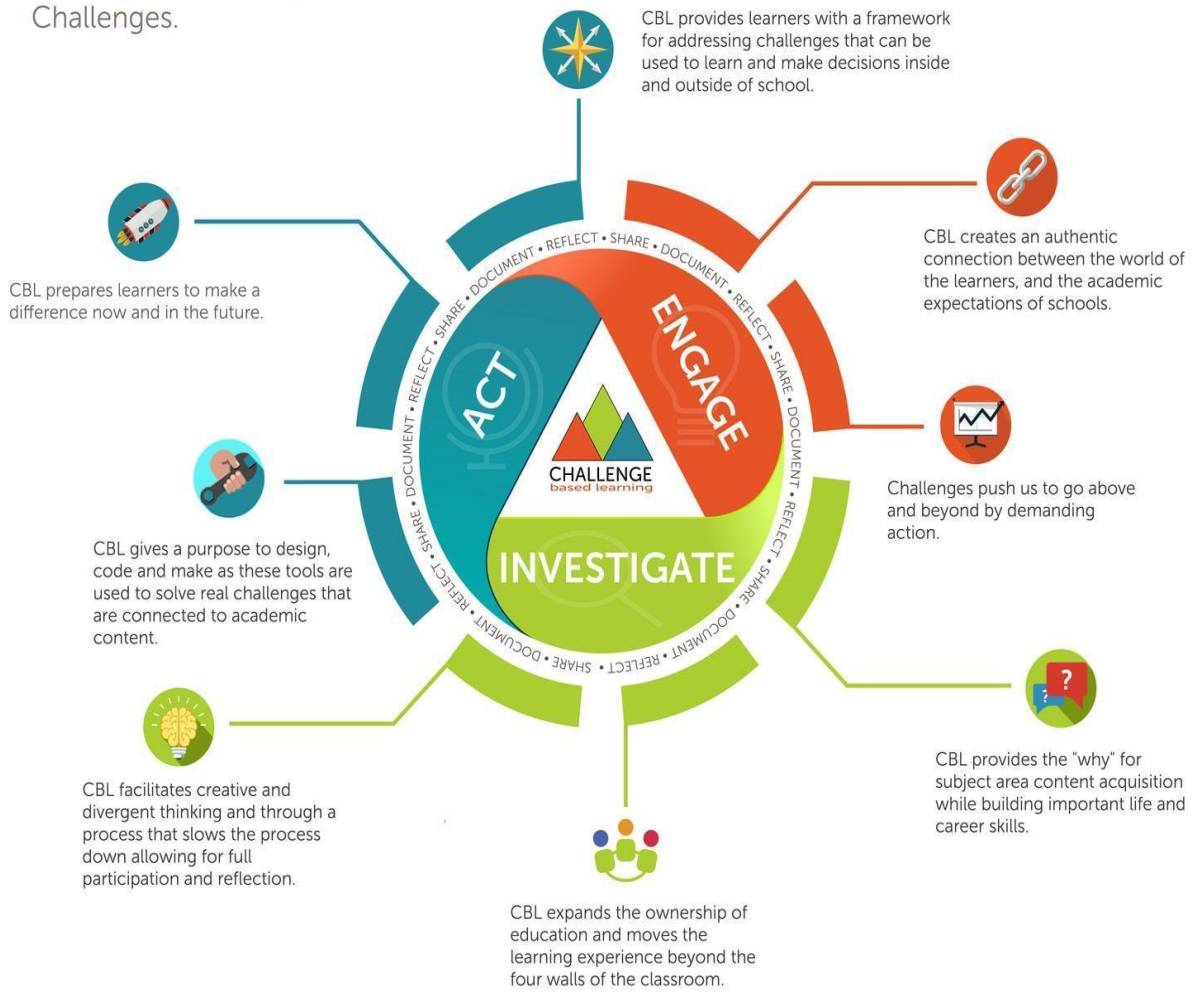
*Data is only from Western Governor's University

MËSIMI I BAZUAR NË SFIDA

Mësimi I bazuar në Sfidë (CBL) siguron një kornizë efikase dhe efektive për të mësuar gjatë zgjidhjes së sfidave të botës reale. Kuadri nxit bashkëpunimin mes studentëve, mësuesve, familjeve dhe anëtarëve të komunitetit për të identifikuar ide të mëdha, për të bërë pyetje të menduara dhe për të identifikuar, hetuar dhe zgjidhur sfidat. Kjo qasje I ndihmon studentët të fitojnë njohuri të thella të fushës lëndore dhe të zhvillojnë aftësitë e nevojshme për të lulëzuar në një botë gjithnjë në ndryshim.

Why Challenge Based Learning?

Challenge Based Learning provides an efficient and effective framework for learning while solving real-world Challenges.

MËSIMDHËNIA E NDRYSHIMEVE KLIMATIKE

Kuptimi i perspektivës etike

Sipas raportit të Forumit Humanitar Global të vitit 2009¹, kriza e heshtur² e ndryshimit të klimës tashmë po shkakton mesatarisht 300,000 vdekje në vit, duke prekur seriozisht 325 milion njerëz me një tjetër 4 miliardë njerëz të prekshëm (Global Humanitarian Forum, 2009, p. 1). Të mësuarit rreth drejtësisë klimatike përfshinë çështjet dhe dilemat etike që rrethojnë padrejtësinë e ndikimeve të ndryshimeve klimatike, të cilat bien në mënyrë disproporcionale mbi njerëzit në vendet në zhvillim edhe pse ata janë më pak përgjegjës për pjesën e GHG që kontribuojnë në ndryshimin e klimës. Ai gjithashtu bën thirrje për debat dhe diskutim mbi pyetjet, nëse, në çfarë mase, kujt dhe në çfarë mënyrash vendet e zhvilluar duhet të ofrojnë kthim dhe kompensim për ndotjen e tyre të atmosferës, - një burim global që të gjitha vendet ndajnë. Ndërsa migrimi i ndryshimeve klimatike ndodh gjithnjë e më shumë, të mësuarit rreth drejtësisë klimatike shtrihet në shqyrtimin e refugjatëve klimatikë dhe të drejtat dhe privilegjet e tyre brenda vendeve pritëse.

Në fund të fundit, ‘lokale’ dhe ‘globale’ janë kategorizime të gabuara sepse ngjarjet ose trendet globale nga përkufizimi ndikojnë në të gjitha lokalitetet dhe një ngjarje lokale mund të ushqehet me zhvillimet globale. Sidoqoftë, dallimi është i dobishëm për t’u ruajtur. Edukimi i fokusuar në vend për ndryshimet klimatike lejon angazhimin me çështjet praktike, konkrete dhe iniciative. Një fokus global mbron nga një qasje e vizionit tunel për edukimin për ndryshimin e klimës që do të bënte, për shembull, që studentët në Veri të mos mësonin për çështjet e drejtësisë klimatike në Jug.

Dimensioni i së ardhmës i lidhur me të mësuarit për ndryshimet klimatike

Zhvillimi i qëndrueshëm është i përkufizuar prej kohës si ‘zhvillim që plotëson nevojat e së tashmës pa kompromentuar aftësinë e brezave të ardhshëm për të përmbushur nevojat e tyre (World Commission on Environment and Development, 1987, p. 43). Në përkufizim është një njohje e qartë e përgjegjësisë të atyre që jetojnë sot për brezat që do të vijnë përmes asaj që referohet si përgjegjësi ndërmjet brezave ose drejtësi ndërmjet brezave. Elementi ‘i qëndrueshëm’ i ‘zhvillimit të qëndrueshëm’ ka të bëjë me sigurimin që brezat e ardhshëm të gëzojnë të paktën të njëjtin nivel të mundësive për një jetë të përmbushur si brezat e tanishëm.

24 Ky projekt është financuar me mbështetjen e Komisionit Evropian. Ky komunikim pasqyron pikëpamjet vetëm të autorit dhe Komisioni nuk mund të mbajë përgjegjësi për çdo përdorim që mund të bëhet i informacionit që përmbahet në të.

Zbatimi i njohurive aktuale për të drejtuar një të ardhme të qëndrueshme

---

Që nga fillimi i tij, Edukimi për Zhvillim të Qëndrueshëm ka kërkuar që dinamikës trepalëshe mes të kaluarës, së tashmës dhe së ardhmës t'i jepet përfaqësimi i plotë në programet e të mësuarit. Nënkuptohej që në këtë thirrje ka qenë një kritikë e një kurrikule tradicionale 'pasqyrë e pasme' në të cilën nxënësit inkurajohen të shikojnë prapa në të kaluarën si mënyra më e mirë për të kuptuar të tashmen pa studiuar kurrë të tashmen në ndonjë thellësi dhe me pak ose pa marrë parasysh ndikimin e mundshëm të së tashmës në të ardhmën. Në të kundërt, një kurrikulë e orientuar drejt qëndrueshmërisë që ekziston mes të kaluarës, së tashmës dhe së ardhmës. E kaluara ndriçon kuptimin tonë të së tashmës dhe drejtimeve të mundshme në të ardhmën. Zgjedhjet, vendimet dhe përparësit e së tashmës formojnë të ardhmen dhe gjithashtu ndikojnë në atë që marrim nga e kaluara dhe e mësojmë si 'histori'. Imazhet dhe vizionet e së ardhmës formojnë atë që bëjme dhe vendosim tani, dhe gjithashtu se si e shohim të kaluarën (Pike & Selby, 1988).

Përderisa kuptimi i ndryshimeve klimatike është thelluar, kështu ka bërë edhe vlerësimi i rëndësisë së adresimit të të ardhurave të qëndrueshme. Ne jemi bërë të vetdijshëm për dritaren e mbylljes së mundësive për të kufizuar ndryshimin e klimës përpara se të vendosen efektet amplifikuese dhe të pakontrollueshme të pikave të klimës. Ne e dimë tani që efektet e ndryshimit global të klimës që po përjetojmë tani janë ndikimi i shtyrë të CO₂ nga disa kohra në të kaluarën dhe se sot do të ketë pasoja të vonuara, por në rritje për brezat e ardhshëm. Ne gjithashtu duhet të pranojmë që të zgjedhësh komoditetin e të bërit asgjë osë të bësh gjeste joefektive është në kundërshtim me dëshirën intuitive për të ndërtuar për një të ardhme më të mirë.

Të mësuarit e orientuar drejt së ardhmës përfshin eksplorimin e të ardhurave të mundshme, të realizueshme dhe të preferuara (përkatësisht, të ardhmet që ka të ngjarë të ndodhin duke pasur parasysh trendet e tanishme, të ardhmet që mund të vijnë me mend, dhe të ardhmet që ne do të dëshironim të shihnim të realizuar duke pasur parasysh vlerat dhe përparësitë tona). Ka të bëjë gjithashtu me identifikimin dhe kërkimin për të arritur të ardhmen e dëshiruar përderisa identifikimin dhe veprimin për të shmangur të ardhmen e padëshiruar (Pike & Selby, 1988).

Përmes cilës kornizë të kurrikulës mësohen më mirë ndryshimet klimatike?

I shqetësuar për të ndihmuar nxënësit të kuptojnë bashkëveprimin mes qëndrueshmërisë mjedisore, ekonomike dhe sociale, Edukimi për Zhvillim të Qëndrueshëm që nga fillimi ka kërkuar

korniza multi disiplinore dhe ndër disiplinore për shpërndarjen e programit. Koncepti i detajur i zhvillimit të qëndrueshëm nuk përmbahet në mënyrë të dobishme brenda kufijve të një lënde ose discipline të caktuar. Asnjë lëndë ose fushë e specializuar nuk mund të ilustronë të gjitha dimensionet që ka të ngjarë të hyjnë në lojë ndërsa nxënësit marrin parasysh konceptet e qëndrueshmërisë. Eksplorimi i dimensioneve mjedisore, ekonomike dhe sociale do të dërgojë në mënyrë të pashmangshme në konsiderimin e faktorëve kulturor, etikë, filozofik, politik, shkencor, shpirtëror dhe teknologjik. Gjerësia e agjendës së qëndrueshmërisë paraqet sfida reale, por të arritshme për mësuesit.

Duke shkuar përtej shkencës

Si duhet të integrohen çështjet e qëndrueshmërisë në planprogram në terma konkret? Një qasje e përdorur zakonisht është kërkimi i mundësive për të futur koncepte, çështje dhe raste të lidhura me qëndrueshmërinë në programe të bazuara në discipline. (Selby, 2006, p. 57-59). Përderisa është e qartë se shkenca ka rolin kryesor në ndihmën për të shpjeguar klimatologjinë dhe shkencën fizike të ngrohjes globale, një ri-ekuilibrim larg plan programit të shkencës biofizike dhe drejt shkencave sociale është i nevojshëm nëse gjerësia dhe thellësia e kërcënimit të ndryshimit të klimës janë që të kuptohen nga nxënësit. Për shembull, një mësues i shkencave mund të eksplorojë kiminë e ndikimit, pastrimin dhe asgjësimin e derdhjeve të naftës në det në një pike të përshtatshme të kurrikulës përderisa mësuesi i studimeve shoqërore mund të trajtojë etikën e konsumit të bazuar në vaj, siç paraqitet mundësia. Infuzioni i qëndrueshmërisë në të gjithë programin mësimor në secilin nivel të klasës mund të skicohet dhe ekspozimi kumulativ i studentëve ndaj kuptimit dhe etikës së qëndrueshmërisë mund të monitorohet. Sa më hollësishtë të bëhet kjo, aq më afër afrohet qasja ndërdisiplinore me anë të së cilës të gjithë subjektet kontribuojnë me njohuri mbi qëndrueshmërinë përmes lentave të tyre disiplinore.

Paraqitja e shkaqeve fizike të ndryshimit të klimës, përfshirë akumulimin e CO₂ dhe gazrave të tjerë bllokues të nxehtësisë në atmosferë, si dhe mënyrën e zvogëlimit të gazeve sere janë tema kryesive për kurrikulën e shkencës (dhe teknologjisë).

Forca të tjera të implikuara në krizën e ndryshimit të klimës, të tilla si paradigma mbizotërore ekonomike, modelet aktuale të zhvillimit dhe pikëpamja se natyra ekziston për tu shfrytëzuar në interes të konsumit njerëzor dhe konsumizmit, bëjnë thirrje që ndryshimi i klimës të adresohet në hapësirat e kurrikulës ku në mënyrë etike trajtohen çështje, përfshirë shkencat shoqërore, gjuhët dhe artet kreative.

Ndikimet e gjera të ndryshimit të klimës gjithashtu kërkojnë trajtim ndërkurrikular: kërcënime të reja për shëndetin e njerëzve, kafshëve dhe bimëve përderisa migrojnë sëmundjet; kërcënimi për trashëgiminë kulturore dhe stilet e jetës së ndryshme përmes inkursioneve në det, zjarrit të përsëritur sezonal dhe shkretëtirëzimit; rritja e urisë dhe keqyshqyerja pasi toka bëhet e thatë; zhvendosja massive e popullsisë së brendshme dhe të jashtme me kërcënimin e diskriminimit ndaj njerëzve që vijnë; destabilizimi i ekonomive; kërcënimet ndaj paqes dhe sigurisë; rritja e padrejtësisë klimatike globalisht; ndikimet diferenciale në meshkuj dhe femra duke thelluar kështu pabarazitë ekzistuese gjinore, për të përmendur vetëm disa.

Sfidat për mësuesit

Ka shumë role të ndryshme në arsim që kërkojnë aftësi të ndryshme. Këtu, ne shikojmë Aftësitë Kryesore që duhet të zhvillohen për të folur për ndryshimet klimatike tek studentët tuaj.

Në kontekstin e ndryshimeve klimatike, shpesh ka nevojë për të rishikuar ose rregulluar qasjet ekzistuese të arsimit, veçanërisht potencialin e tyre për t'u siguruar nxënësve njohuritë dhe trajnimet e nevojshme për t'i ndihmuar ata t'i përgjigjen një bote të larmishme dhe që ndryshon me shpejtësi.

Për të siguruar një mësim efektiv dhe kuptim të thellë të lëndë, arsimi për ndryshimin e klimës duhet të integrohet në të gjitha programet shkollore dhe aktivitetet specifike duhet të zhvillohen dhe përshtaten sipas moshës, llojit dhe nivelit të shkollës si dhe konteksteve dhe nevojave të veçanta.

Materiali do t'i ndihmojë mësuesit të diskutojnë dhe kuptojnë se si të merren me disa nga shumë çështje sfiduese.

NDRYSHIMET KLIMATIKE NDIKOJNË NË MIRËQËNIEN TONË MENDORE

Shqetësimi për ndryshimet klimatike po prek më shumë njerëz pasi ngrohja globale bëhet me dukshme në të gjithë botën. Por egziston një zgjidhje që mund të ndihmojë në përmirësimin e këtij ankthi dhe prishjen e ngadaltë të klimës në të njejtën kohë, shkruan Christine Ro.

Ndryshimi i klimës ndikon në mirëqenien tonë mendore në një numër mënyrash. Nga trauma dhe stresi pas katastrofave, të dëmtimi i marrëdhënieve të shkaktuara nga ndarja dhe zhvendosja, efektet psikologjike të ndryshimit të klimës mund të jenë të qëndrueshme. Sigurisht, këto efekt

janë rritur për disa popullata të cënueshme, të tilla si njerëz të moshuar dhe me të ardhura të ulëta si dhe ata në vijën e parë të ndryshimeve klimatike.

Por edhe njerëzit, jetët dhe jetesa e të cilëve nuk varet drejtëpërdrejt nga klima mund të ndiejnë tendosjen psikologjike. Siç është përmendur në një raport nga profesoresha e psikologjisë Susan Clayton në Kolegjin Wooster dhe kolegët e saj, “aftësia për të përpunuar informacione dhe për të marrë vendime pa u aftësuar nga përgjigjet ekstreme emocionale kërcënohet nga ndryshimi i klimës”.

Kështu që hapi i parë është të pranojmë vlefshmërinë e këtyre ndjenjave. Detyra e një psikologu të klimës është atëherë të pyesë: “Si mund t’ju mbështesim për ta bërë këtë pjesë të jetës tuaj dhe jo e tëra e jetës tuaj?” Hickman mund të inkurajojë pacientët të bashkohen me një grup aktivistësh ose një diskutim dhe grupe mbështetëse si një kafene klimatike.

Ankthi i klimës – si depresioni i klimës ose tërbimi i klimës – nuk është një patologji. Është një përgjigje e arsyeshme dhe e shëndetshme ndaj një kërcënimi ekzistencial

---

Në një studim të një programi të quajtur Bisedat e Karbonit, i cili përfshin diskutime dhe aktivitete në grup për të zvogëluar ndikimet klimatike, gjysma e pjesëmarrësve thanë se progarimi i ndihmoi ata të përballen me shqetësimet e tyre për ndryshimin e klimës. Angazhimi më i madh emocional u shoqërua me më shumë ndryshime në zakone. Kjo tregoi përfitimet e lidhura të ndjenjës së pjesës në një komunitet, llogaritjes me ndjenja të vështira dhe marrjes së masave konstruktive.

Ky lloj studimi është vënë në praktikë në Neë York University’s Environmental Health Clinic - Klinikën e Shëndetit Mjedisor të Universitetit të Nju Jorkut, e cila përshkruan veprime miqësore me klimën dhe aktivitete në grup për vizitorët e saj. “Ka më pak hapësirë emocionale për ankth kur ndërmerrni hapa praktikë” – vëren Hickman.

Kjo është e vërtet edhe për ndjenjat ekstreme. Hickman ka këshilluar prindërit që fantazojnë të vrasin fëmijët e tyre, nga frika e së ardhmes që mund të jetë e shkatërruar nga klima. Por ajo me qetësi tregon se historia është e mbushur me shembuj të prindërve që përgaditen t’i japin fund jetës së fëmijëve të tyre në mënyrë që t’i mbrojnë ata. “Nëse nuk i lejojmë këto ndjenja, ne thjesht po i dërgojmë përseri në pa ndjenja”, sqaron Hickman.

Prindërit që i rrëfejnë këto mendime të errëta në të vërtet nuk do të veprojnë sipas tyre, beson ajo, dhe është e rëndësishme për ta që të kenë një hapësirë mendore të sigurt dhe të pa turp për të shprehur thellësinë e ankthit të tyre. Psikoterapia dhe mjetet e tjera të psikologjisë mund t’i

ndihmojnë njerëzit të bëhen më rehat me pasigurinë që është e pashmangshme kur bëhet fjalë për ndryshimin e klimës.

Për prindërit, ankthi për ndryshimin e klimës mund të ngrejë pyetje të vështira në lidhje me të ardhmën e fëmijëve të tyre

---

“Kur jemi të frikësuar, ne mund të ngrijmë”, thekson Susan M. Koger, një profesoreshë e psikologjisë në Willamette University in Oregon, e cila ligjeron dhe shkruan për psikologjinë për qëndrueshmërin. “ Ne mund të paralizohemi nga frika ose thjesht të rregullohemi. Ne përdorim lloje të ndryshme të mekanizmave mbrojtës për të shpërqendruar, për të devijuar, për të mpirë.” Kjo lloj “mpirjeje psikike” është e dobishme, si në trajtimin e krizës klimatike, ashtu edhe në përgjithësi. Gjithashtu e padobishme është faji për të cilin jam i prirur. Koger thotë: “Faji nuk është një emocion i dobishëm sepse faji nuk është motivues. Por në vend të fajit, ne mund të rimendojmë atë si përgjegjësi.”

Një raport federal i Shteteve të Bashkuara të Amerikës që kap ekspertizën e psikologëve përshkruan mënyrat se si ndikon ndryshimi i klimës tek të gjithë ne.

Ankthi dhe shqetësimi i njerëzve për implikimet e ndryshimit të klimës po dëmtojnë shëndetin mendor dhe mirëqenien, sipas një raporti të ri federal që rishikon kërkimin ekzistues mbi këtë temë. Lëshuar nga Programi i Kërkimit të Ndryshimit Global të Shteteve të Bashkuara të Amerikës, raporti është hera e parë që grupi i mandatur federalisht ka botuar një vlerësim të përqendruar vetëm në ndryshimin e klimës dhe shëndetin.

Raporti është i dukshëm edhe për një arsye tjetër: ai përmban një kapitull kushtuar shëndetit mendor dhe mirëqenies, një hap i rëndësishëm përpara një vlerësimi të këtij lloji, thotë autori kryesor Daniel Dodgen, PhD, një psikolog klinik në U.S. Department of Health and Human Services, Office of the Assistant Secretary for Preparedness and Response – Departamentin Amerikan të Shëndetit dhe Shërbimeve Njerëzore, Zyra e Ndihmës Sekretarit për Gadishmëri dhe Përgjigje. “Unë mendoj se njerëzit kuptojnë se nëse do të flasësh për shëndetin, duhet të flasësh për shëndetin mendor”, thotë ai.

Raporti gjithashtu zbuloi se:

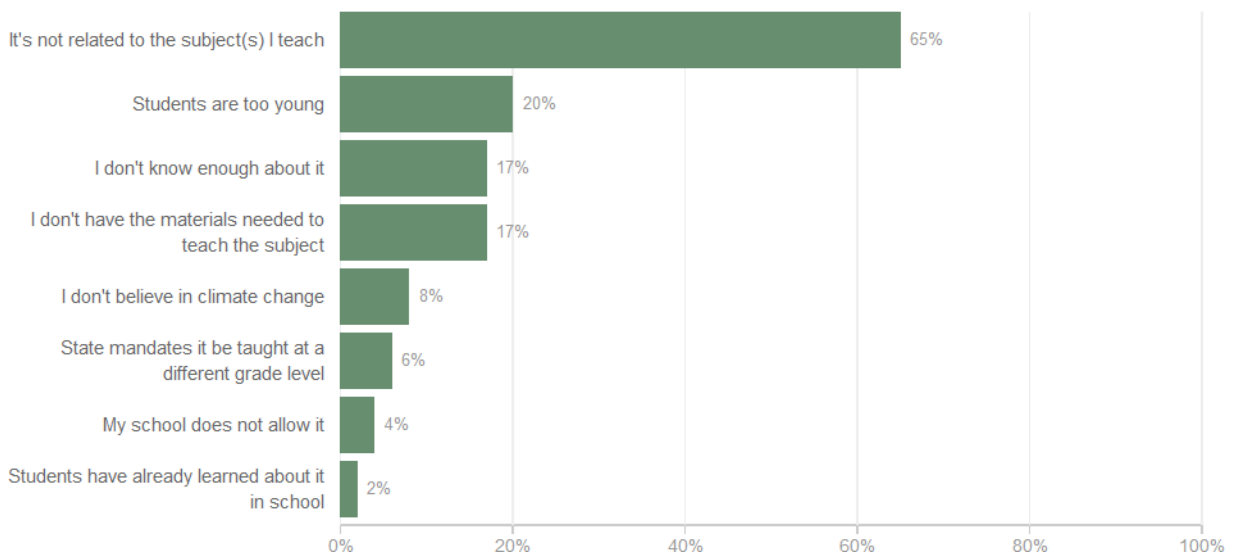
- Ekspozimi ndaj klimës dhe katastrofave natyrore të lidhura me motin mund të rezultojë në pasoja të shëndetit mendor të tilla si ankthi, depresioni dhe çregullimi i stresit post-traumatik. Një pjesë e konsiderueshme e njerëzve të prekur nga ato ngjarje zhvillojnë mosfunksionim kronik psikologjik.

- Disa njerëz janë në rrezik më të lartë për pasojat e shëndetit mendor nga katastrofat e lidhura me motin. Mes tyre janë fëmijë, gra shtatzëna dhe pas lindjes, njerëz me sëmundje mendore para-ekzistuese, njerëz që janë në gjendje të jofavorshme ekonomike, ata që janë të pastrehë dhe reaguesit e para të katastrofës.
- Përfaqësimet e ndryshimeve klimatike në media dhe kulturën popullore gjithashtu mund të ndikojnë në reagimin ndaj stresit dhe mirëqenien mendore të një personi.
- Nxehtësia ekstreme rrit problemet e shëndetit fizik dhe mendor te njerëzit me sëmundje mendore, duke rritur rrezikun e sëmundjes dhe vdekjes.

SI TË MËSONI STUDENTËT PA PANIK PËR NDRYSHIMET KLIMATIKE?

Ndryshimi i klimës është një nga sfidat më të rëndësishme me të cilat përballen brezat e tanishëm dhe të ardhshëm. Arsyeja kryesore që mësuesit thonë për mos mbulimin e ndryshimeve klimatike? “Nuk ka të bëjë me lëndet që unë jap”,

Reasons Teachers Don't Teach Climate Change

Kjo ngrit pyetjen: Ku bën pjesë ndryshimi i klimës në plan programin, gjithsesi? – Joseph Henderson jep mësim në departamentin e studimeve mjedisore në Kolegjin Paul Smith në Nju Jork. Ai studion se si mësohet ndryshimi i klimës në shkolla dhe beson se duhet të mësohet në shumë lëndë.

“Për kaq shumë kohë kjo është parë si një çështje që është vetëm brenda fushës së shkencës”, thotë ai. “Duhet të ketë një angazhim më të madhë

nëpër disciplina, veçanërisht duke parë dimensione sociale”, siç është zhvendosja e popullatave nga katastrofat natyrore.

Është një temë e vështirë për të folur, e lërë më për të dhënë mësim.

Ndryshimi i klimës mund t’i bëjë fëmijët të ndjehen të frikësuar dhe të pafuqishëm, prandaj është e rëndësishme t’i qaseni çdo bisede me kujdes.

Sidoqoftë, mësimi për ndryshimet klimatike mund t’i përgadisë studentët për të ardhmen. Ja se si të prezantoni këtë temë në klasën tuaj dhe ta përfshini atë në mësimet nëpër histori, shkencë, studime shoqërore dhe më shumë.

SI TË FLASIM PËR NDRYSHIMET KLIMATIKE NË MËNYRËN E INTELEJENCËS EMOCIONALE?

Ndryshimi i klimës mund të jetë përçarës, por kjo nuk do të thotë që duhet ta shmangni atë. Ja se si t’i qaseni temës në mënyrë efektive. Thjesht shikoni reagimin që ka marrë aktivistja mjedisore Greta Thunberg pasi foli në Samitin e Veprimit për Klimën në Kombet e Bashkuara (ose me të vërtet, kur ajo bën ndonjë gjë) dhe do të shihni se si mund të nxehen gjërat kur njerëzit flasin për ndryshimin e klimës.

“Çështja është që pozicionet e njerëzve në lidhje me ndryshimet klimatike – ose ndonjë temë përçarëse, si aborti ose gjuetia e trofeve – bazohen në vlerat dhe besimet e tyre, të cilat janë të lidhura ngushtë me emocionet e tyre”, - thotë Nardia Haigh profesor i asociuar i menaxhimit në University of Massachusetts Boston – Universitetin e Massachusetts Boston. “Sulmi ndaj dikujt ka të ngjarë vetëm që të përshkallëzojë gjërat.”

Pasuria më e madhe e provave shkencore mund ta bëjë këtë temë të ndjehet dhe më polarizuese, thotë Emma Frances Bloomfield, asistente profesore e studimeve të komunikimit në University of Nevada, Las Vegas – Universitetin e Nevadës, Las Vegas. “Njerëzit mund të jenë të sigurtë se është e vërtet, por se besimi mund të interpretohet si arrogancë ose ptranizim, gjë që mund të dërgojë që skeptikët të ndjehen të izoluar dhe të heshtur”, thotë ajo.

Prezantoni temën

Në vend që të nxirri një kupti sapuni, përdorni ngjarjet aktuale, të tilla si moti ekstrem ose zgjedhjet, si një tranzicion i butë në një bisedë rreth ndryshimeve klimatike. Kjo mund të bëhet, si një shembull gjatë takimit të prindërve dhe mësuesve në rast se një student ofronte rezistencë

në temat e lidhura e CC dhe ju si mësues duhet të hetoni pak me thellë mbi arsyet e kësaj sjelljeje ose rezistence.

Matni rezistencën e tyre

Të kuptuarit e burimit të mohimit mund të ju ndihmojë të formoni më mirë një bisedë, thotë Bloomfield. Ka disa arsye pse dikush mund të heqë dorë nga ndryshimet klimatike. Për shembull, personi mund të mos u besojë shkenctëtarëve të klimës.

Trajtojeni bisedën si një dialog

Bëni një bisedë me respekt të ndërsjelltë. “Ju nuk mund të pajtoheni, por futuni në bisedë duke kuptuar vlerën e brendshme me personin me të cilin po flisni”, thotë Bloomfield. “Është një dialog, jo një leksion për t’i treguar atyre atë që nuk dinë. Ju mund të zbuloni se jeni dakord për pika të përbashkëta.” Nëse jeni ballafaquar me rezistencë, pyesni me kureshtje pse mendojnë ata ashtu si veprojnë. “ Ju mund të thoni ‘ Më tregoni se çfarë mendoni për mjedisin,’ thotë Bloomfield. “Disa njerëz që janë padyshim mohues ose skeptikë ende kujdesen për mjedisin. Nëse hyni në bisedë duke supozuar se ata nuk kujdesen për shkencën ose mjedisin që ju e vendosni veten në disavantash dhe bisedën në një fillim të vështirë.”

Lidhu me vlerat e tyre

Me shumë gjasë po e zhvilloni këtë bisedë me një koleg ose prindërit e studentëve tuaj. Jo me të huaj të pastër, në asnjë mënyrë. Kështu që, ndoshta mund të dini tashmë shumë për personin me të cilin po angazhoheni, thotë Bloomfield. “Tërhiquni në përvojat e mëpërshme – çfarë dini tashmë për këtë person?” ajo pyet. “Shkoni në bisedë me një mendje për të fituar njohuri, në vend të një qëllimi bindës.” Takoni njerëz me vlerat e tyre në vend të pozicionit të tyre, sugjeron Haigh. “Për ta bërë këtë ju duhet të bëni një përpjekje për të kuptuar vlerat e tyre në lidhje me ndryshimin e klimës”, thotë ajo. “Merrni një fletë nga libri I Sokratit dhe u bëni atyre pyetje se çfarë do të thotë ndryshimi I klimës për ta personalisht ose profesionalisht, pastaj dëgjoni dhe bëni pyetje vijuese”.

Kuptoni nevojën e personit për siguri

Kur njerëzit argumentojnë tema për të cilat janë të apasionuar, motivimi I tyre ka të bëjë më pak me arritjen e së vërtetës dhe më shumë me atë që psikologu dhe specialisti I inteligjencës emocionale George Kohlreiser e quan një “bazë të sigurtë”, thotë Smith. “ Thënë thjeshtë, kjo bazë e sigurtë është një ndjenjë mbrojtje dhe përmbushjeje që vjen me siguri dhe është një nevojë e madhe njerëzore në lidhje me mirëqenien e njeriut” , thotë ai. “Kur një besim sfidohet, një person mund të ndjehet sikur po kërcënohet dhe një argument rreth ndryshimit të klimës bëhet një mbrojtje e mirëqenies emocionale dhe psikologjike të dikujt” . Sa I përket ndjeshmërisë

emocionale dhe njohëse ato janë të domosdoshme, thotë Smith. “Përjekja për të kuptuar pse një person mendon në mënyrën që mendon nuk është vetëm një gjë e kujdesshme për të bërë; do të ndihmojë një person në vlerësimin e një situatë të saktë dhe në të folur dhe në përputhje me rrethanat “ , thotë ai. “ Mos prisni që personi tjetër të ndalojë së foluri në mënyrë që të keni rradhën tuaj për të dhënë pikën tuaj të shkëlqyeshme. Dëgjoni me të vërtet personin tjetër për të dalluar më mirë se çfarë duhet të thoni dhe si duhet ta thoni atë.

Vendosni kufijtë

Nëse diskutimi haset në rezistencë ose nëse personi tjetër dëshiron të argumentojë, thoni që doni të bëni konvertimin vetëm nëse është nën respekt të ndërsjelltë.” Jepni personit besim dhe respekt, por nëse ata nuk po ua kthejnë përsëri, ju nuk duhet të vazhdoni”, thotë Bloomfield. “ Mënyra më e këndshme për të dalë nga një bisedë është që të mos përputheni me to; mos u zemëro dhe mos u bë agresiv.” Në vend të kësaj, lajmëroni personin, rregullat në të cilat dëshironi të përmbaheni. “ Personi tjetër mund të jetë përgjegjës për përfundimin e bisedës nëse shkel rregullat”, thotë Bloomfield. “Shërben vetëm për të treguar se sa i arsyeshëm dhe racional jeni. Ju dëshironi të bëni bisedë, jo një ndeshje ulëritëse.

Ecni përpara

Të kesh pikëpamje të ndryshme në çdo shoqëri është një gjë e mirë dhe ato janë të rëndësishme për demokracinë, thotë Haigh. “ Pamjet e kundërta ju ndihmojnë të ndërtoni ashpërsinë”, thotë ajo. “ Ata ju bëjnë të bëni detyrat e shtëpisë për të ju siguruar që ju të dini bazat e pikëpamjeve tuaja, kështu që ju ose t’l mbronin ato më mirë, osë t’l azhuronin ato nëse është e nevojshme.” Bloomfield shpreson që më shumë njerëz janë të hapur për të bërë biseda klimatike. “Nëse do të kemi më shumë biseda për këtë, më shumë njerëz mund të fillojnë të dëgjojnë. Ndoshta do të takoheni me njerëz që janë luftarakë, por unë jam i befatur më shpesh se sa ajo që njerëzit janë të hapur ndaj këtyre bisedave dhe kjo më bën shumë optimist.”

SI MUNDEM UNË TË KOMUNIKOJ EFEKTIVISHT ME STUDENTËT E MI NË KLASË?

Një pjesë e madhe e mësimdhënies sa i përket ndryshimit të klimës është komunikimi i informacionit. Mund të jetë verbal, i shkruar ose përmes ndonjë rruge tjetër nga demonstrimet praktike deri te interpretimi artistik – çfarëdo që ka të bëjë me të.

Besimi ju ndihmon kur jeni në këmbë dhe drejtoheni në klasë. Shumë punë në sektorin e arsimit përfshijnë të folurit në publik, kështu që besimi është i domosdoshëm.

Studiuesi tregon se studentët i përceptojnë mësuesit si më efektiv kur mësuesit dëgjojnë ato që kanë për të thënë. Dëgjimi ndihmon në ndërtimin e marrëdhënieve pozitive dhe studimet identifikojnë qartë se marrëdhëniet e ngushta të mësuesve dhe studentëve kanë një efekt pozitiv në suksesin akademik, si dhe të mësuarit shoqëror dhe emocional.

Si ta zbatojmë atë:

- ❖ Përdorni një ton që është i sinqertë dhe me takt, duke zgjedhur fjalë që janë të përshtatshme për situatën dhe jo inflamatore
- ❖ Kur merrni një rol dëgjimi, vendosni kontakt me sy dhe përqendrohuni tek folësi
- ❖ Flisni me rradhë, dëgjoni njëri – tjetrin duke mos e ndërprerë kurrë folësin. Mësuesit që modelojnë respekt me studentët e tyre në përgjithësi kanë klasa më të respektueshme sepse studentët mësojnë si të komunikojnë me respekt dhe të shohin efektivitetin e tij.
- ❖ Mos harroni: studentët tuaj do të ju dëgjojnë PASI që të ndihen të dëgjuar. Dëgjoni mendimet e tyre, ata gjithashtu do të ju dretojnë në përqendrimin në çështjet që janë më të vështira për ta
- ❖ Përsëriteni mesazhin tuaj në mënyra të ndryshme
- ❖ Kontrolloni për të kuptuar : Nxënësit mund të shkruajnë një fjali që përmbledh atë që ata mendojnë se ishte mësimi ose leksioni, ose ata mund të shkruajnë një pyetje që janë në lidhje me mësimin.
- ❖ Të gjithë komunikojnë joverbalisht përmes shprehjeve të fytyrës dhe gjesteve. Komunikimi efektiv në klasë kërkon përdorimin e kujdesshëm të këtyre shenjave joverbale. Një mësuese që rrotullon sytë në pyetjen e një studenti dërgon një mesazh më të lartë se sa përgjigja e saj e kujdesshme edhe eksperte verbale.
- ❖ Gjestet dhe shprehjet e animuara të fytyrës gjithashtu i japin peshë dhe entuziazëm asaj që një mësues ka për të thënë. Studentët që shohin një mësuese të angazhuar në mënyrë aktive në atë që ajo po ligjeron do të jenë më të angazhuar vetë.

SI MUNDET QË MËSUESIT TË FORMOJNË SHPRESË NË VEND TË ANKTHIT?

Për shkak të shkallës së madhe dhe kompleksitetit, ndryshimi i klimës ka tendencë të shkaktojë ankth edhe tek të rriturit. Fëmijët dhe të rinjtë janë të mirë të ndiejnë gjendjen shpirtërore të të

rriturve dhe të nxjerrin konkluzionet e tyre. Përderisa njohuritë shkencore mbi ndryshimin e klimës dhe ndikimet e saj po bëhen gjithnjë e më të sakta dhe përpara mediave që paraqesin temën në një dritë kërcënuese, mësuesit duhet të qëndrojnë pozitiv dhe të mbajnë gjallë shpresën.

Edhe pse gjeneratat e ardhshme duhet të përballen me ndryshimin e klimës, pasojat nuk duhet të jenë të rënda nëse ndërmarrim veprime të shpejta. Një numër në rritje i njerëzve vazhdimisht po i bashkohen luftës kundër ngrohjes globale. Mos harroni jo vetëm të flisni për problemet por edhe për zgjidhjet dhe zbutjet.

Nga njëra anë, mësuesit duhet të jenë të ndjeshëm dhe të përgaditur për të dhënë përmbajtjen nga ana tjetër studentët duhet të kenë kujdes dhe të zhvillojnë aftësi për të kontribuar në zgjidhjen e situatës.

Si ta zbatojmë:

- Dëgjimi ndihmon në njohjen e mënyrës së si fëmijët ndjehen sa i përket ndryshimeve klimatike
- Merrni seriozisht emocionet, çfarëdo qofshin ato, dhe inkurajoni fëmijët t'i përpunojnë ato
- Metodat kreative në muzikë, dramë dhe artet vizuale për të lehtësuar përpunimin e emocioneve
- Aktivitetet kreative fizike mund të jenë mënyra të dobishme për të shfryrë frikën, ankthin dhe pasigurinë
- Qëndro pozitiv
- Tregojuni atyre që ndryshimi i klimës mund të ngadalësohet në mënyrë të konsiderueshme aq sa ndikimet e dëmshme mbi njerëzit dhe mjedisin nuk janë të patejkalueshme
- Pasi të keni eksploruar së bashku çështjet e klimës, kontrolloni gjendjen në klasë.
- Mundohuni të qëndroni pozitiv dhe inkurajues
- Përqendrohuni në atë që mund të bëhet
- Sillni shembuj pozitiv
- Bëhuni shembull i tyre: nëse sugjeroni sjellje të thjeshta të përditshme, tregoni se jeni i pari që i miratoni, bëjini që ata të duan të ju imitojnë
- Motivoni studentët tuaj
- Entuziazmi juaj është ngjites. Nëse besoni në atë që thoni do të jeni në gjendje të angazhoni njerëzit që u mësoni me pozitivitetin tuaj.

BURIMET PËR MËSIMIN E NDRYSHIMEVE KLIMATIKE

Mënyra më e mirë për të dhënë mësim rreth një teme sfiduese është gjetja e burimeve dhe shembujve të duhur për ta bërë këtë. Kur bëhet fjalë për ndryshimet klimatike, ka një mori faqesh në internet dhe planë mësimore në dispozicion për të edukuar studentët fillor në lidhje me këtë temë.

Një shembull është Climate Kids from NASA. Ky projekt përfshin tema mbi ujin, energjinë, bimët dhe kafshët, atmosferën dhe motin dhe klimën. Një burim tjetër me reputacion është National Center for Science Education. MindaBerbeco, drejtor i San Francisco Bay Chapter Sierra Club, thotë se mësimi i fëmijëve të vegjël për ndryshimin e klimës nuk është një çështje politike. Përkundrazi, ajo shpjegon se është një temë shkencore me implikime shoqërore. Ajo gjithashtu thotë se mësuesit e sotëm nuk kanë zgjidhje tjetër përveç se të edukojnë studentët për këto çështje.

“Të dhënat janë në dispozicion; ne e dime që Toka po ngroh. Nëse fëmijët e kuptojnë pse, ata mund të fillojnë të punojnë drejtë ngadalësimin të efekteve. Cilësia e tyre e jetës në të ardhmën varet nga kjo.”

Burimet shtesë të planit të mësimin ndahen nga redaktori i lartë i Arsimit të Përgjithshëm të Sensionit, Danny Wagner. Ai tregon se të kuptuarit e ndryshimeve klimatike nuk është vetëm një çështje etike tani është pjesë e Standardeve Shkencore të Gjeneratës Tjetër. Kjo do të thotë që studentët do të duhet të jenë në gjendje të shpjegojnë se si ndodhin ndryshimet klimatike dhe çfarë kontribuon në to. Wagner ofron katër mjete digjitale dhe plane mësimore shoqërore që mund të përdoren në klasë për të avancuar të mësuarit për ndryshimet klimatike.

Mësuesit gjithashtu mund t'i referohen National Ocean Service's Planet Stewards Education Project (PSEP). Mësuesit të cilët ndihen të pasigurt për mësimdhënien e temave të ndryshimeve klimatike do ta shohin këtë si një burim të dobishëm për arsimimin e tyre dhe të studentëve. PSEP ka sponsorizuar gjithashtu projekte të shumta të administrimit të mjedisit në shkollat fillore.

Studentët më të rinj gjithashtu mund të përfitojnë nga shikimi i videove të ndryshimeve klimatike që i bëjnë proceset shkencore më të tretshme. Një numër videosh janë mbledhur nga Project Learning Tree. Këto video shfaqin kafshë dhe pamje të lehta për t'u kuptuar. Ata janë përdorur

për të shpjeguar gjëra të tilla si cikli i karbonit, shkencë e klimës dhe temat e biologjisë si mënyra se si pemët ruajnë dhe kapin karbonin.

Lidhni ndryshimet klimatike me botën reale

Përfshirja e pamjeve dhe informacionit nga bota reale në mësimet e ndryshimeve klimatike mund t'i ndihmojë studentët të kuptojnë më mirë shtrirjen e problemit. Sipas National Education Association - Shoqatës Kombëtare të Arsimit, një lidhje në botën reale është thelbësore për mësimin e duhur të ndryshimeve klimatike.

“Një nga parimet thelbësore të mësimdhënies së studentëve për ndryshimet klimatike është mesazhi që ai sjell pasoja në tokë dhe në jetën e njerëzve”

Një vend i shkëlqyeshëm për të filluar është të kërkonim nga studentët të marrin në konsideratë se si veprimet e tyre të përditshme mund të kontribuojnë në ndryshimet klimatike. Lidhja e ndryshimeve klimatike është një burim i bazuar në Manitoba që ndihmon në edukimin e publikut për ndryshimet klimatike. Ata gjithashtu kanë burime specifike për të angazhuar dhe informuar mësuesit, studentët dhe shkollat në marrjen e masave për ndryshimet klimatike. Një nga burimet e tyre falas

për studentët është një fletë pune për gjurmët e karbonit. Kjo u bën studentëve pyetje në lidhje me transportin, strehimin dhe zakonet e të ngrënit për t'i ndihmuar ata të kuptojnë më mirë se si ndikojnë aktivitetet e tyre të përditshme në planet. Ata gjithashtu kanë një gjurmë ekologjike, e cila është një rrotullim pozitiv në aktivitetin e gjurmës së karbonit. Ky mësim ndihmon studentët të kryejnë vetëvlerësime për të parë se çfarë dobie po bëhet për mjedisin.

Mësimi i studentëve për këto lidhje në botë mund të bëhet edhe përmes aktiviteteve. Për shembull, mësuesja e klasës së gjashtë Melissa Lauuses paraqet zaret për t'i mësuar studentët e saj se si probabiliteti ndikon në motin ekstrem. Disa nga këto zaret kanë anët shtesë, të cilat simbolizojnë karbon shtesë në atmosferë.

“Studentët më pas dërguan zaret duke u përplasur përsëri dhe përsëri nëpër tavolina për të provuar shkallën në të cilën karboni shtesë kontribuoi me kalimin e kohës në lartësitë e mëdha të cilat treguan ngjarje ekstreme të motit”

Përderisa kjo është në një klasë të shkollës së mesme, I njejtë aktivitet mund të përdoret nga nxënësit e klasave të katërta ose të pesta. Lau gjithashtu mbledh të dhëna nga udhëtimet e saj për t’i siguruar atyre informacione në botën reale se si ndryshimi I klimës ndikon në zonat e tjera. Për shembull, pas një udhëtimi në Alaskë, ajo u tregoi studentëve matje dhe fotografi të ndikimeve të ndryshimit të klimës. Kjo u tregon studentëve se ndryshimi I klimës është një problem real dhe aktual edhe nëse ata nuk mund ta shohin ndikimin në vendlindjen e tyre.

Frymëzoni Ndryshimin dhe Veprimin

Të mësuarit rreth ndryshimit të klimës mund të jetë stresues, veçanërisht nëse studentët mendojnë se asgjë nuk mund të bëhet për të ndihmuar. Kjo është arsyeja pse është e rëndësishme që mësuesit të bashkojnë mësimet elementare të ndryshimit të klimës me aktivitetet praktike që kultivojnë simpati. Kjo do të fuqizojë dhe frymëzojë studentët të bëjnë ndryshim në jetën e tyre të përditshme. Për studentët e rinj të shkollës fillore, filloni duke kaluar kohë jashtë dhe duke I mësuar studentët për mjedisin lokal.

“Të kuptuarit që njerëzit kanë ndikim në botën natyrore dhe se jeta e egër ndikohet nga ndryshimi i ekosistemeve është një domosdoshmëri në klasat K-2. Kalimi i kohës për të eksploruar jetën e egër/vendbanimet e tyre dhe për të mësuar rreth rreziqeve aktuale do të formojnë punën bazë për mendime më abstrakte të lidhura me klimën më vonë” – thotë Lindsey Bailey, menaxher I trajnimit të mësuesve në Population Education.

Për çdo mësim që përqëndrohet në një problem apo sfidë në lidhje me ndryshimin e klimës, merrni parasysh të shtoni një pikë pozitive dhe me veprim. “Një fëmijë I shkollës fillore mund të kuptojë pse është më mirë të shkosh në shtëpinë e shokut të tyre në vend që atë ta vozisin ose mundet të mbajnë xhemper në shtëpi në vend që vet të hypin nxehtësinë” thotë si një shembull, pediatria Samantha Ahdoot, autorja kryesore e American Academy of Pediatrics’ Policy Statement on Climate Change and Children’s Health.

Merrni parasysh inkurajimin e ndryshimeve të vogla të përditshme që mund t’i bëjnë studentët që të ndjehen të fuqishëm për të bërë një ndryshim. “Qëllimi im është të frymëzojë studentët, të mos I frikësojë ata për vdekje! Theksoj se mund të bëjmë diçka për këtë. Është shumë frymëzuese”, thotë këshilltari I arsimit për ndryshimet klimatike Kottie Christie – Blick.

Ajo lehtëson një faqe në internet të quajtur Fëmijët Kundër Ndryshimit të Klimës, e cila shpjegon pse klima e botë po ndryshon dhe inkurajon dhe fuqizon studentët të përfshihen në gjëra të tilla si reciklimi dhe zvogëlimi i ndotjes së ajrit.

Gjithashtu kemi dërguar nga mësues të cilët thonë se po kërkojnë më shumë ide dhe burime për të marrë temën e ndryshimit të klimës. Këtu janë disa mendime se si të shkëmbeni këtë temë me studentët, pa marrë parasysh se çfarë lënde jepni:

BËNI NJË AKTIVITET NË LAB – Aktiviteti mund të jetë një nga mënyrat më efektive për t’u treguar fëmijëve se si ngrohja globale funksionon në një shkallë të arritshme. Ju mund të përdorni aktivitetet e klasës që ne ofrojmë në seksionin e burimeve.

PARAQITENI NDONJË FILM ose video të shkurtëra mbi temën. Kontrolloni seksionin e aktivitetit të klasës për disa video ose kontrolloni burimet në fund të këtij udhëzuesi për më shumë.

LEXO NJË ROMAN duke lexuar atë, fëmijët formuan lidhje mes asaj që po ndodh sot dhe romanit. Në fund të kapitullit, si një projekt kulminant, studentët në grupe, mund të hulumtojnë zgjidhjet aktuale për çështjet e paraqitura. Praktikant më të mira dhe seksioni i shembujve pozitiv mund të jenë të dobishëm për këtë qëllim.

BËNI SHKENCË QYTETARE – Terry Reed është i vetëshpalluri “mësues guru ” për klasën e shtatë në shkollën e mesme Prince David Kawanakoa në Honolulu. Ai gjithashtu ka kaluar një

vit duke lundruar në Karaibe dhe gjatë rrugës ai mblodhi mostrat e ujit në emër të një grupi të quajtur Adventure Scientists, për t'u testuar për mikro plastikë. (Spoiler: Edhe në plazhet të largëta, të pacënuara të gjitha kishin disa mostra). Ai i ka caktuar studentët e tij të mbledhin mostra uji nga plazhet pranë shtëpive të tyre për t'i paraqitur për të njejtin projekt. Ai gjithashtu i bëri ata të marrin fotografi të formacioneve të reve dhe matjes së temperaturës, për të parë ndryshimet në modelet e motit me kalimin e kohës. “Një gjë u theksoj atyre, që në vitet e ardhshme, ata do të bëhen publiku që voton”, thotë ai. “Ata duhet të jenë të vetdijshëm për shkencën”.

CAKTONI NJË PROJEKT HULUMTIMI, PREZANTIMI MULTIMEDIAL OSE FJALIM

Gay Collins jep mësim për fjalimet publike në Waterford High School në Waterford, Conn. Ajo është e interesuar në “ligjerimin civil” si një mjet për zgjidhjen e problemeve, kështu që i inkurajon studentët e saj “të formojnë fjalimet e tyre rreth temave kritike, si përdorimi i plastikës, minimalizimi dhe çështje të tjera mjedisore.”

BISEDONI RRETH PËRVOJËS SUAJ PERSONALE – Pamela Tarango jep mësim në klasën e tretë në shkollën fillore Downtown në Bakersfield, Kaliforni. Ajo u tregon studentëve të saj se si ka ndryshuar moti atje gjatë jetës së saj, duke u bërë më e nxehtë dhe e thatë: “Në qytetin tonë Bakersfield në Kaliforninë e Luginës Qendrore ka pasur një ndryshim në klimën e dimrit. Unë u thashë atyre se si, kur isha duke u rritur në vitin 1970, ne shpesh kishim fillonim me disa vonesa dy dhe tre orëshe në shkollë për shkak të mjegullës së dendur të tufës, e cila kishte pas ndikim. Në me të vërtetë kurrë nuk i kemi pas ato vonesa në zonën metropolitane. Janë vetëm zonat periferike, të cilat kanë akoma dy dhe tre orë vonesa për shkak të mjegullës së dendur dhe ato janë të rralla për zonat rurale.”

BËNI NJË PROJEKT SHËRBIMI - “Unë u mësoj fëmijëve parashkollorë dhe përdori mjedisin dhe burimet tona natyrore për të nxjerrë në pah jetën tonë të përditshme” thotë Mercy Peña-Alevizos, e cila jep mësim në Holy Trinity Academy in Phoenix. “Unë theksoj rëndësinë e vlerësimit dhe eliminimit të mbeturinave. Studentët e mi kuptojnë dhe kanë ide fantastike. Ne riciklojmë dhe mbledhim rreth e përqark lagjes tonë.”

Projektet e shërbimit mjedisor mund të jenë të thjeshta, të përpunuara ose thjesht për argëtim. Për shembull shikoni sfidën #Trashtag në media sociale

FILLONI OSE PUNON NË KOPSHTIN E SHKOLLËS

– Mairs Ryan jep mësim për shkencë në St. Gregory the Great Catholic School në San Diego. “Nxënësit e klasave të gjashtë mbikqyrin kopshtin e shkollës si dhe koshin tonë të kompostimit të parazitëve të pagëzuar “Hotel Ęorm”. Kopshti është laboratory I tyre dhe studentët “jetojnë dhe mësojnë” për karbonin në tokë dhe bujqësinë rigjeneruese. Shporta e plehut të shkollës sonë është prova që egzistojnë alternative ndaj deponive që prodhojnë metan. Në kërkim të më shumë zgjidhjeve për të zvogëluar metanin, studentët debatojnë mbi praktikat e ripërdorimit të ushqimit në të gjithë botën”

Këtu mund të gjeni disa burime të tjera për ndryshimet klimatike

Alliance for Climate Education ka burim multimedial të quajtur Our Climate Our Future, por edhe më shumë burime për edukatorët dhe disa programme veprime për të rinjtë.	https://acespace.org/
The American Association of Geographers ka burime falas të zhvillimit profesional në internet për mësuesit	http://www.aag.org/cs/teachingclimatechange
Biointeractive, formuar nga Howard Hughes Medical Institute, ka qindra burime arsimore në internet falas, duke përfshirë shumë mbi arsimin dhe mjedisin dhe ofron zhvillim profesional për mësuesit	https://www.hhmi.org/biointeractive/earth-and-environment
Climate Generation ofron zhvillim profesional për arsimtarët në të gjithë vendin dhe një rrjet të të rinjve në Minnesota	https://www.climategen.org/our-core-programs/statewide-youth-network/
CLEAN (Climate Literacy and Energy Awareness Network) ka koleksion burimesh të organizuar pjesërisht nga the Next Generation Science Standard me të cilin është rreshtuar	https://cleanet.org/clean/educational_resources/index.html
Global Oneness Project ofron plane mësimore që vijnë me filma dhe video të ndikimeve klimatike në të gjithë botën	https://www.globalonenessproject.org/library/collections/climate-change
Google ofron plane mësimore për qëndrueshmërinë mjedisore në internet për klasat 5 - 8	https://yourplanyourplanet.sustainability.google/
	https://www.morningsidecenter.org/sites/default/files/2019-

The Morningside Center for Teaching Social Responsibility ka një grup prej 19 mësimesh për K-12	04/EarthDay2019TeachableMomentLessons.pdf
The National Science Teachers Association ka një kurrikul gjithpërfshirëse	https://www.nsta.org/climate/
Think Earth ofron 9 njësi edukimi nga parashkollor deri në shkollën e mesme	https://thinkearth.org/curriculum/

Si mund të bëj ndryshimet klimatike më interesante për studentët e mi dhe t'i përfshijë ata në mësimet?

Shumica prej nesh shikon Ted Talks dhe na pëlqen shumica e tyre. A keni pyetur ndonjëherë pse?

Kjo sepse folësit janë tregimtarë të shkëlqyer. Ata fillojnë me një histori që tërheq vëmendjen e audiencës. Rudyard Kipling tha: “Nëse historia do të mësohej në formën e tregimeve, ajo nuk do të harrohej kurrë”.

Në shumë shkolla leksionet po kritikohen nga studentët sepse është e mërzitshme dhe e parëndësishme. Të qenit tregimtar do t’i ndihmojë studentët tuaj të formojnë lidhje kuptimplota të asaj që ata dëgjojnë dhe përfundimisht do të mbetet në mendjen e tyre. Tregimi i tregimeve gjithashtu do t’i ndihmojë ata të marrin pyetje për të menduar.

Ndonjëherë mësuesit duhet të jenë formues, elastikë, fleksibil, të adaptueshëm dhe të aftë të përdorin burimet e disponueshme në mënyrë efektive.

Njerëzitë mësojnë më mirë kur po bëjnë diçka argëtuese dhe interesante. Varet nga ju që të jeni formues në qasjen tuaj, duke gjetur mënyra të reja dhe të këndshme për studentët tuaj për të mësuar.

Sot, studentët tanë janë vendas digjital. Pra, duhet të jemi të njohur me aftësitë që përputhen me interesat, ambicjet, kuriozitetet dhe gjeneratat e tyre.

Me këtë ndryshim të jashtëzakonshëm që po ndodh, mësuesit duhet të jenë inovativ dhe kreativ. Ata duhet të jenë në gjendje të formojnë gjëra të reja dhe më të mira. Kurrikula mund të mos i ndihmojë mësuesit të jenë kaq inovativ. Por, ata duhet të përpiqen për më të mirën prej tyre.

Si ta zbatojmë atë:

Në fillim të një mësimi, përdorni një tregim si një mënyrë për të prezantuar një temë të re.

Merrni parasysh këto 4 lloje të ndryshme tregimesh dhe përdorni ndonjë prej tyre në klasën tuaj:

- ❖ NJË NGA HISTORITË TUAJA TË JETËS REALE .
- ❖ NJË HISTORI TË VËRTET POR JO E JUAJA
- ❖ NJË HISTORI E MËPARSHME

NJË HISTORI E TRILLUAR.

Kur e dini që po përpiqeni të jepni një koncept të vështirë, mësojeni klasën tuaj me një histori se si keni arritur ta kuptoni dhe mbani mend konceptin kur ishit në vendin e tyre.

Ndonjëherë, figurat e drejta dhe faktet nuk e bëjnë domosdoshmërisht të kuptueshme, prandaj hidhni një rrëfim për të ndihmuar klasën tuaj të ruaj këto fakte të forta.

Mjetet mësimore të klasës: ideja për të qenë një stilist dhe një dekorues të jemi në gjendje të mendojmë për të mësuar nga këndvështrimi i studentëve. Ne kemi nevojë për të hartuar dhe dekoruar klasat në një mënyrë që lejon përvoja kuptimplotë e të mësuarit dhe t'u shërbejmë më shumë studentëve tanë

Një mësues, i cili është një dizajner digjital, është një profesionist shumë i aftë i cili është i pajisur me shumë aftësi digjitale dhe mund të kryejë disa detyra (tipografi, hartimi i logove, postera, broshur... etj.)

Si duhet të trajtohet një temë kaq komplekse në shkollë?

Identifikimi i audiencës së synuar është rregull themelor i komunikimit. Kur u drejtoheni fëmijëve është e rëndësishme të planifikoni aktivitetet sipas grupmoshës dhe pranueshmërisë. Për shembull, mësimdhënia përmes lojës ose dramës funksionon mirë në nivelin fillor, megjithatë është e rëndësishme ta bëni mesazhin më preciz, sa më të moshur të jenë studentët. Thelbësore është të inkurajohen fëmijët të mësojnë duke bërë.

Dëgjimi dhe bërja e pyetjeve me kuriozitet është mënyra më e mirë për të zbuluar se sa dinë fëmijët për ndryshimin e klimës dhe nëse idetë e tyre janë të sakta. Niveli i njohurive mund të ndryshojë rrënjësisht nga fëmija në fëmijë. Fëmijët që kanë diskutuar temën me prindërti e tyre mund të dinë shumë për të, ndërsa fëmijët e tjerë mezi kanë dëgjuar për të fare.

Mësoni çështje mjedisore në të gjitha lëndët

Si ta zbatojmë atë:

- Mënyra më e mirë për të inkurajuar lidhjen e tyre me natyrën është të kalojnë kohë jashtë (për shembull, në kopshtin e shkollës ose parkun lokal)
- Ju mund të dëshironi të vëzhgoni motin, të diskutoni për ndryshimet mes motit dhe klimës, të lexoni dhe të dëgjoni histori rreth kësaj teme ose të intervistoni gjyshërit për kujtimet e tyre të dimrit
- Të mësuarit përmes eksplorimit është një mënyrë e mirë për të inkurajuar studentët të grumbullojnë njohuri për çdo lëndë të caktuar
- Interneti është plot me informacion – dhe gjithashtu dezinformata – në lidhje me ndryshimin e klimës. Për këtë arsye, mësuesit duhet të zgjedhin materialin e duhur për të parandaluar keqkuptimet dhe shtrembërimet faktike
- Veproni së bashku me fëmijët: megjithëse fëmijet nuk janë përgjegjës për zgjidhjen e ndryshimit të klimës, ata përsëri mund të luajnë një rol në trajtimin e tij. Veprimi klimatik për fëmijët e shkollës fillore mund të lidhet me aktivitetet në klasë dhe jetën e përditshme.
- Fushatat e ndërgjegjësimit të iniciuara dhe zhvilluara nga fëmijët zakonisht tërheqin vëmendjen e mediave. Mos hezitoni të kontaktoni mediat nëse po planifikoni një fushatë!
- Pas ndërmarrjes së veprimeve është e dobishme të reflektoni mbi ndikimet që ka pasur në shkollën ose komunën tuaj. Kjo gjithashtu mund të bëhet në një nivel të përgjithshëm duke ekzaminuar sesi qytetarët aktiv kanë bërë një ndryshim në rajonin tuaj lokal. Është e rëndësishme që fëmijët të mësojnë rreth kauzalitetit. Ndryshimi kërkon veprim dhe veprimi mund të ndryshojë botën.

Do të doja të flisja për ndryshimin e klimës, por nuk ligjeroj shkencë. Si mund ta integroj atë në kurrikulën time të mësimdhënies?

Sot çështjet mjedisore dhe pasojat e zgjidhjet e tyre janë tema të nxehta dhe për këtë arsye ato duhet të diskutohen në klasë më shumë se sa vetëm një ose dy herë në vit në orën e biologjisë.

Në mënyrë që të motivojmë më shumë të rinjë për të ndjekur karrierë në shkencë, teknologji, inxhinieri dhe matematikë (STEM), një numër iniciativash në të gjithë Evropën tashmë kanë synuar të ndërtojnë një marrëdhënie më të ngushtë mes arsimit shkencor dhe arteve dhe lëndve të tjera duke përdorur pedagogjinë inductive dhe duke përfshirë një gamë të gjërë aktorësh nga shoqëria dhe industria.

Puna së bashku me të tjerët është mënyra më e mirë për të maksimizuar të mësuarit.

Formimi i rrjeteve të larmishme të të mësuarit dhe pjesëmarrja në sesione të zhvillimit profesional ku mësuesit dhe edukatorët mblidhen dhe punojnë në mënyrë bashkëpunuese do të ndihmojnë patjetër mësuesit të rriten.

Si ta zbatojmë atë:

- ❖ Klasa e muzikës mund të ofrojë një mundësi për të rishikuar këngët për mjedisin
- ❖ Një udhëtim me biçikletë mund të kombinohet me të mësuarit rreth ndikimeve në mjedis nga transporti
- ❖ Në orët e gjuhës amtare dhe të letërsisë nxënësit mund të lexojnë dhe shkruajnë tregime për mjedisin
- ❖ Të fillojnë iniciativat qytetare si një projekt I të nxënimit ndërdisiplinor me artet vizuale
- ❖ Trajtimi i ndryshimeve klimatike përmes komunikimit ndërkulturor në një gjuhë të huaj
- ❖ Ndani idet tuaj me kolegët tuaj
- ❖ Sugjeroni formimin e një rruge ndërdisiplinore që bashkon pjesëmarrjen e mësuesve të tjerë në shkollën tuaj: për shembull, sugjeroni formimin e një jave për ndryshimet klimatike

- ❖ Bashkohuni me projekte ose fushata kombëtare ose transnacionale

---

Meqënëse kjo është një çështje e ndjeshme, si mund të siguroj një atmosferë bashkëpunuese dhe të respektueshme në klasë, veçanërisht gjatë punës në grupe dhe diskutimeve?

Zgjidhja e konflikteve mund të jetë një pjesë e madhe e punës. Nëse mund të qetësoni situatat e tensionuara para se të shpërthejnë, ju jeni në gjendje ta trajtoni atë kur studentët shqetësojnë njëri – tjetrin ose provojnë autoritetin tuaj.

Ashtu si në jetë, marrëdhëniet me të tjerët luajnë një rol të rëndësishëm në lumturinë dhe stabilitetin tonë shoqëror. Në klasa, marrëdhëniet e shkëlqyera me studentët mund të promovojnë një mjedis pozitiv të të mësuarit dhe të rrisin arritjet e tyre të përgjithshme.

A duam që të gjithë të mendojnë në të njëjtën mënyrë? Absolutisht, jo. Shkollat dhe klasat tona janë plot me studentë me prejardhje të ndryshme socio-kulturore. Çdo nxënës i vetëm ka një mënyrë të caktuarit të të menduarit, një stil të caktuar të mësuarit, një forcë të caktuar. Si arsimtarë, ne duhet të besojmë në këto ndryshime, të jemi gjithpërfshirës dhe të gjejmë mënyra për të zhvilluar pikat e forta të secilit student.

Lidershipi është diçka që është perceptuar gabimisht gjatë viteve. Të jesh udhëheqës nuk do të thotë të jesh boss “shef”. Të jesh një mësues kryesor do të thotë që ju duhet të jeni në gjendje të inkurajoni dhe personat që mësojnë pozitivisht për të ecur përpara, t’u jepni atyre mundësi të drejtojnë nga aty ku janë. Në këtë mënyrë ju mund të garantoni ndryshimin domethënës që po ndodh.

Si ta zbatojmë atë:

- Futni një seancë për hartimin e rregullave, në të cilën secili student mund të bëjë propozime. Diskutoni ato në grupe dhe në mënyrë të përbashkët se cilat duhet të themelohen. Nxënësit e dinë se çfarë është e drejtë ose e gabuar. Nëse ata kanë vendosur rregullat, ata do të jenë të më prirur t’i respektojnë ato.
- Disa shembuj: “ Në klasën tonë: 1) i dëgjojmë të tjerët; 2) nuk ndërpresim; 3) të gjithë lejohen të ndiejnë se mund të punojnë dhe të mësojnë në një mjedis të sigurt dhe të kujdesshëm; 4) të gjithë mësojnë, kuptojnë, vlerësojnë dhe respektojnë njëri tjetrin; 5) të gjithë kanë rëndësi; 6) të gjithë individët duhet të respektohen dhe trajtohen me dinjitet dhe civilizim; dhe 7) të gjithë ndajnë përgjegjësinë për ta bërë klasën tonë një vend pozitiv dhe më i mirë për të jetuar, punuar dhe mësuar ... ”.
- Lojërat dhe aktivitetet e ndërtimit të ekipit janë një mjet i shkëlqyeshëm për të ndihmuar studentët të mësojnë të punojnë së bashku, të dëgjojnë me kujdes, të komunikojnë qartë dhe të mendojnë në mënyrë kreative.
- Vendosni një kulturë në klasë të përfshirjes dhe respektit: kontaktoni me një student në klasën tuaj i cili duhet të tërhequr ose nuk duket se është i përfshirë në punët e grupeve në klasë
- Nëse ndodh konflikt, qëndroni i qetë dhe i durueshëm dhe mos humbni durimin
- Të pranoni zemërimin dhe zhgënjimin e studentit; lejo që ai / ajo të shfryjë dhe të tregojë se çfarë po e shqetëson
- Përmbledhni dhe sqaroni të kuptuarit tuaj të shqetësimeve të studentit
- Kërkoni mënyra që i japin studentit një mënyrë për t’u tërhequr me lehtësi nga konfrontimi

- Si mësues, duhet të bëni këto pyetje: A duan studentët e mi të vijnë në klasën time? A u pëlqen të angazhohen, marrin pjesë dhe bashkëpunojnë? A ndihen ata të fuqizuar dhe të inkurajuar? A më besojnë ata? A ndihen të vlerësuar? Përgjigja e këtyre pyetjeve do të ndihmojë patjetër në formimin e një marrëdhënie të mirë me studentët.
- Inkurajoni studentët në situatat të lojërave me role që kërkojnë ndjeshmëri, komunikim dhe zgjidhje të problemeve

---

Sa duhet të shpjegohet, bazuar në moshën e studentëve?

Hapi i parë është të siguroheni që keni kuptuar mirë çështjet që do të trajtoni në klasë. Sa më gjithëpërfshirëse të jetë njohuria juaj, aq më shumë do të jeni në gjendje të përshtatni secilën temë me moshën e studentëve.

Përderisa bota ecën përpara, ju patjetër do të mbeten prapa nëse nuk bëni lëvizje dhe nuk përshtatni njohuritë dhe praktikatat tuaja me rrethanat dhe kërkesat e periudhës. Të jesh mësues nuk do të thotë që nuk duhet të jesh nxënës.

Plotësoni boshllëqet tuaja, jini të gatshëm t'i përgjigjeni çdo pyetjeje nuk është çështje e pyetjes se sa për të thënë, por si ta bëjmë atë.

Si ta zbatojmë atë:

- Qasjet aktuale të arsimit sugjerojnë që rolet e mësuesve duhet të jenë para se gjithash një nxënës së bashku me fëmijët. Në këtë drejtim, mësuesit janë studiues dhe udhëzues përgjegjësia përfundimtare e të cilëve është të ekzaminojnë me kujdes nxënësit e tyre, të dëgjojnë shqetësimet e tyre dhe të hulumtojnë interesat e tyre.
- Lexoni artikuj, qëndroni të azhuruar
- Vlerësoni burimet dhe përqendrohuni në burime të besueshme dhe të caktuara
- Qëndroni afër asaj që shkenca thotë për ndryshimin e klimës
- Punoni në ndjeshmërinë tuaj. Kur e vendosni veten në vendin e dikujt tjetër, ju mund të kuptoni më mirë se si ta përcillni informacionin
- Shmangni përhapjen e informacionit të rremë.
- Ndryshimi i klimës është pjesërisht i lidhur me probleme të tjera mjedisore, por kjo nuk do të thotë që të gjitha çështjet mjedisore janë të lidhura. Në nivelin primar, nuk është e nevojshme të prezantohen marrëdhëniet shkakësore mes problemeve sociale dhe

mjedisore

- Një nga keqkuptimet më të zakonshme është se efekti serë shkakto ndryshimin e klimës. Ndryshimi I klimës edhe efekti serë lidhen në mënyra të tjera
- Ne kemi diskutuar tashmë shkurtimisht se si arsimimi për ndryshimin e klimës duhet të përshtatet në përputhje me moshën e audiencës së synuar. Një udhëzues tjetër I dobishëm është trajtimi I situatës rast pas rasti. Nëse një fëmijë pyet drejtpërdrejt për ndryshimin e klimës, tregoni të vërtetën. Ndryshimi I klimës është një çështje serioze.

Ballafaqimi me keqinformimi dhe lajme të rreme

Informacioni I gabuar dhe “lajmet e rreme” kanë potencialin për të polarizuar opinionin public, për të promovuar ekstremizmin e dhunshëm dhe gjuhën e urrejtes dhe në fund të fundit për të minuar demokracitë dhe për të zvogëluar besimin në proceset demokratike. Kjo është mbase pak e parakohshme për fëmijët në klasën tuaj, por është me rëndësi jetike që shkollat t’u ofrojnë studentëve një arsimimi të qëndrueshëm mbi edukimin mediatik dhe informative si pjesë e kurrikulës

Mësuesit duhet të jenë të trajnuar mirë në këtë temë për të fuqizuar studentët me kompetencat e nevojshme për të kuptuar dhe vlerësuar në mënyrë kritike informacionin e raportuar nga të gjitha format e mediave.

Ekspozimi ndaj lajmeve të rreme duke hedhur dyshime mbi ekzistencën e ndryshimit të klimës ndikon në besimin e shprehur të individëve në ndryshimin e klimës, vlerësimin e tyre të konsensusit në lidhje me të dhe besimi I tyre I përgjithshëm te shkenctarët

Për këtë arsye, mësuesit duhet të jenë në gjendje të merren me dezinformata dhe lajme të rreme.

Shkollat duhet të jenë vende ku studentët ndihen të sigurtë për t’u përfshirë në debate me njerëz që kanë mendime të ndryshme. Prandaj, nëse dikush (fëmijët që përsërisin ato që thonë prindërit e tyre ose ata lexojnë në internet) po I bazon supozimet e tyre në informacione të shtrembëruara / të rreme, ata duhet të mbështeten

për të shprehur mendimin e tyre dhe duke diskutuar, ndarë dhe analizuar të dhëna reale dhe të besueshme, ata kanë për të dal me një mendim më të informuar.

LAJMI I RREMË: SI TA DALLOJMË ATË

Tema e lajmeve të rreme është po aq e vjetër sa vetë industria e lajmeve – keqinformimi, mashtrimet, propaganda dhe satira kanë egzistuar prej kohësh. Ky udhëzues do të ju ndihmojë të përcaktoni llojin e lajmeve të rreme që ekzistojnë dhe të ju ofrojnë mjete se si të vlerësoni lajmet për besueshmërinë dhe të vertetën e tyre.

Çfarë është lajm i rremë?

Lajm i rremë është: informacion që nuk mund të verifikohet, pa burime dhe ndoshta është i pavërtet.

LLOJET E LAJMEVE TË RREME

Përderisa lajmet e rreme mund të marrin shumë forma, ka disa lloje të gjëra

Dezinformim i qëllimshëm – Ka lajme të rreme të shkruara për përfitim dhe më pas të shpërndara në mediat sociale mes grupeve të synuara të njerëzve që duan të besojnë se është e vërtet. Synimi është që lajmet e rreme të përhapen në atë mënyrë që lexuesi të mos ketë kohë të verifikoj atë. Ky lloj lajmi i rremë është një lajm i pavërtet.

Tituj të rreme – Një titull i lajmeve mund të lexojë në një mënyrë ose të deklarojë diçka

si fakt, por më pas artikulli thotë diçka ndryshe. Termi i internetit për këtë lloj lajmi të rremë mashtrues është “clickbait” – titujt kryesor që tërheqin vëmendjen e lexuesit për t’i bërë ata të klikojnë në lajmet e rreme. Ky lloj lajmi i rremë është mashtrues në rastin më të mirë edhe i pavërtet në rastin më të keq.

Shpërndarja e mediave sociale – Aftësia e mediave sociale për të treguar një numër të madhë të artikujve të lajmeve në një kohë të shkurtër do të thotë që përdoruesit mund të mos marrin kohë për të hulumtuar dhe verifikuar secilin. Këto faqe shpesh mbështeten në aksione, pëlqime ose ndjekës të cilët më pas i kthejnë artikujt e lajmeve në një konkurs popullariteti – dhe vetëm sepse diçka është e njohur dhe e shpërndarë gjerësisht nuk do të thotë se është e vërtet.

Satira – Lajmet satirike ose lajmet e humorit shpesh fillojnë me një aspekt të vërtetës, pastaj me qëllim e kthen atë për të komentur në shoqëri. Lajmet satirike mund të përhapen sikur të jenë lajme reale nga ata që nuk e kuptojnë natyrën e tij humoristike.

VLERËSO DHE VERIFIKO

Ne ofrojmë disa këshilla dhe informacione se si të verifikoni lajmet që mund të gjenden në internet. Ato sugjerime për një aktivitet në klasë për të verifikuar diçka që ka qarkulluar në lajme kohët e fundit. Natyrisht, kjo praktikë nuk është e kufizuar për të verifikuar burimet dhe lajmet mbi ndryshimin e klimës por për çdo temë që është (ndoshta) e diskutueshme. Kjo gjithashtu mund të dërgojë në një rritje të aftësive të menduarit kritik dhe aftësive të tjera të lidhura, pas do t'j udhëzojë ata të sigurohen se posedojnë informacion të mjaftueshëm për të formuluar një mendim. Më e rëndësishmja, që opinionin që ata formojnë bazohet në burime të besueshme dhe fakte të vërtetuara

Shkrim Medial – Procesi dhe aftësia për të qenë në gjendje të vlerësojnë dhe veçojnë lajmet e rreme nga lajmet reale janë një pjesë e shkrim leximit në media dhe në një nivel më të gjërë, shkrim lexim i informacionit. Ka strategji që mund t'j përdorni për t'u bërë një gjykatës me mend l lajmeve sidomos në internet ose kur përdorni media sociale. Më poshtë janë tre pyetje që duhet t'j bëni gjithmonë vetes kur vlerësoni një lajm.

Pyetja 1: Kush është formues?

Pyetja e parë është për të kuptuar nëse diçka është një lajm l rremë është duke parë individin se kush e formoi atë ose duke kuptuar organiyatë prapa saj. Kur vlerësoni lajmet veçanërisht ato që ekzistojnë në internet, është e rëndësishme të rishikoni si vijon:

- Ku l gjetë informacionet / lajmet?
- Si quhet organiata që formon ose formues l përmbajtjes?
- A ka organizata një lidhje “rreth nesh”?
- Cila është organizata, është një universitet, një institute studiuës

- Shikoni URL – në. A është e vërteta? Kontrolloni për përfundimin e URL-së së faqes në internet: .gov, .edu dhe .org janë më të besueshme se sa faqet e internetit të shumëta e që janë tjera.
- A është listuar autori në faqe apo ka ndonjë seksion “rreth meje”?
- A ka ndonjë rresht ose hyrje dhe a jeni në dijeni të ekspertizës së personit?
- Kërkoni në internet për më shumë informacion në lidhje me autorin. Kërkoni në LinkedIn, në faqe në media sociale për profesionistë
- Kërkoni në një katalog të bibliotekës në internet për të parë se çfarë libra ka shkruar autori

---

Pyetja 2: Cili është mesazhi?

Pyetja e dytë është për të përcaktuar nëse diçka është një lajm I rremë është duke parë vetë mesazhin dhe duke kuptuar se çfarë po komunikohet. Rishikoni si vijon:

- Cila është përmbajtja e mesazhit?
- A mund ta gjej këtë lajmë të njejtë në shumë vende?
- A përdorin vende të shumta ekspertë dhe burime të ndryshme në raportet e tyre?
- A azhurohet rregullisht faqja në internet që shfaqen këto lajme?
- Cila është data e tregimit?
- Kontrolloni burimet nga tregimi dhe ekspertiza e tyre. A janë anonime?
- A janë burimet në thonjëza? Kuotat japin më shumë verëtitis dhe besueshmëri
- A mund të kuptoni nëse ka paragjykim në mesazh ? A ka një prirje për lajmet?
- A është lajmi fakt apo është më shumë opinion?
- Çfarë këndvështrimi po shprehet dhe çfarë po lihet jashtë?
- Cili është formati i mesazhit? Shikoni elementet vizuale dhe elementet e tekstit

---

Pyetja 3: Pse u formua kjo?

Pyetja e tretë është për të përcaktuar nëse diçka është një lajm I rremë është duke parë arsyen pse u formua mesazhi. Rishikoni si vijon:

- A mund të tregoni se çfarë e motivoi formimin e këtij mesazhi?
- A u formua ky mesazh për përfitim?
- A është ky lajm në të vërtetë një reklamë?
- A po paguhen burimet ?
- A po paguhet autori ?

- Nëse përmbajtja renditet vetë si “përmajtje e sponsorizuar” që do të thotë që një individ ose organizatë po paguan për të shfaqur përmbajtjen.

Gjithmonë një ide e mirë të verifikoni informacionin para se ta ndani atë me të tjerët – personalisht ose në mediat sociale. Përveç tre pyetjeve të mësipërme, një metodë shtesë që funksionon është testi CRAAP – shikoni përmbajtjen për vlerën e saj – kohën e duhur të informacionit, rëndësinë – rëndësinë e informacionit për nevojat tuaja, autoritetin – burimin e informacionit, saktësia – besueshmëria dhe vërtetësia e informacionit dhe qëllimi – arsyeja që informacioni ekziston.

Bibliography

Teachers' Learning about Climate Change Education, John Oversby*

University of Reading, Institute of Education, Reading, RG1 5EX, UK

https://www.ted.com/talks/sir_ken_robinson_do_schools_kill_creativity?language=en#t-49877

<https://www.youtube.com/watch?v=UCFg9bcW7Bk>

<https://www.teachthought.com/the-future-of-learning/10-innovative-learning-strategies-for-modern-pedagogy/>

<https://www.goconqr.com/en/examtime/blog/teaching-techniques/>

<https://www.powtoon.com/blog/effective-teaching/>

<https://www.prodigygame.com/blog/wp-content/uploads/classroom-management-strategies-infographic.png>

<https://www.prodigygame.com/blog/teaching-strategies/#resources><https://www.realinfluencers.es/en/2019/05/09/8-21st-century-methodologies/>

<https://www.edsys.in/16-innovative-ideas-make-teaching-methods-effective/>

<https://teach.com/what/teachers-know/teaching-methods/>

<https://www.intechopen.com/books/new-pedagogical-challenges-in-the-21st-century-contributions-of-research-in-education/pedagogy-of-the-twenty-first-century-innovative-teaching-methods>

<https://www.npr.org/2019/04/25/716359470/eight-ways-to-teach-climate-change-in-almost-any-classroom>

<https://blog.planbook.com/teach-climate-change/><https://cleanet.org/clean/literacy/climate/index.html>

<https://www.coe.int/en/web/campaign-free-to-speak-safe-to-learn/dealing-with-propaganda-misinformation-and-fake-news>

<https://www.fastcompany.com/>

<https://education.gov.gy/web/index.php/teachers/tips-for-teaching/item/1504-effective-communication-tips-for-the-classroom>

<https://teachers-climate-guide.fi/climate-education-at-the-primary-level/>

<https://teachingcommons.yorku.ca/resources/teaching-strategies/managing-conflict-in-the-classroom/>

<https://www.teachingprofessor.com/for-those-who-teach/creating-respectful-classroom-environment/>

<https://www.positivediscipline.com/articles/listening-skills-teachers>

<https://edutopians.com/2019/05/25/a-list-of-the-most-critical-21st-century-skills-teachers-should-have/>

<https://www.brightnetwork.co.uk/career-path-guides/education-teaching/key-skills/>

<https://www.lulu.com/shop/drpc-naga-subramani/effective-teaching-and-learning/paperback/product-22827880.html>

<http://www.slideshare.net/bobr/> [Accessed: 2012-06-30]

<https://www.prodigygame.com/blog/teaching-strategies/#resources>

<https://www.prodigygame.com/blog/classroom-management-strategies/>

<https://youtu.be/iQWvc6qhTds> (YouTube link where it is better explained the Flipped Classroom Methodology)

<https://www.goconqr.com/en/learn/flipped-classroom/> - GoConqr's free online learning tools can be integrated into the Flipped Classroom teaching model. Using GoConqr, you can easily share resources with a group, in this case a class, allowing students to study these resources from home and prepare for the next class.

https://youtu.be/rWEwv_qobpU

<https://www.bbc.com/future/article/20191010-how-to-beat-anxiety-about-climate-change-and-eco-awareness>

<https://www.afr.com/policy/health-and-education/the-evidence-is-in-for-the-future-of-education-20190412-p51dh9> Check more: <https://youtu.be/VnXdj0yqpzl>

challengebasedlearning.org

<https://climatekids.nasa.gov/menu/teach/>

<https://ncse.ngo/teaching-climate-science-its-elementary>

<https://www.commonsense.org/education/articles/5-free-tools-for-teaching-about-climate-change>

<https://oceanservice.noaa.gov/education/planet-stewards/#3>

<https://www.plt.org/educator-tips/videos-climate-change-middle-school>

<https://blog.planbook.com/teaching-biology/>

<http://www.nea.org/climatechange>

<https://climatechangeconnection.org/>

<https://hechingerreport.org/teaching-global-warming-in-a-charged-political-climate/>

<https://blog.planbook.com/teaching-performing-arts/>

<https://populationeducation.org/5-kid-friendly-ideas-for-teaching-climate-change-in-elementary-grades/>

<https://www.pbs.org/newshour/science/how-to-talk-to-your-kids-about-climate-change>

<http://neatoday.org/2017/03/14/teaching-about-climate-change/>

<https://kidsagainstclimatechange.co/>

<https://gpm.nasa.gov/education/weather-climate>

<https://www.earthsciweek.org/classroom-activities/ngss>

<https://www.beforetheflood.com/act/>

<https://www.commonsensemedia.org/lists/movies-that-teach-kids-about-climate-change>

<https://www.inconvenientsequedeeducation.org/educators/>

<https://www.adventurescientists.org/>

<https://www.thepermaculturestudent.com/> - Check the site for resources on building school gardens with rainwater capture and compost systems to regenerate the soil. There are local and regional resources such as the Collective School Garden Network (<http://www.csgn.org/why-school-gardens>) in California and Growing Minds (<https://growing-minds.org/school-gardens/>) in North Carolina, which offer basic plans for a school garden as well as lesson plans that connect gardening to Common Core standards.

<http://www.vfo.be/docs/VFOstudiedag2008-131-Ferla2.pdf> (Learning Conceptions and their Impact on Higher Education Students' Study Strategies and Academic Achievement)

<https://youtu.be/g8NZ5-QZd98>

<https://www.realinfluencers.es/en/2015/12/02/claves-del-aprendizaje-cooperativo-en-el-arenales-carabanchel/>

<https://youtu.be/LMCZvGesRz8> (Project Based Learning: Explained)

<https://www.apa.org/monitor/2016/07-08/climate-change#:~:text=Exposure%20to%20climate%2D%20and%20weather,events%20develop%20chronic%20psychological%20dysfunction>

Funded by the Erasmus+ Programme of the European Union

Ky projekt është financuar me mbështetjen e Komisionit Evropian.
Ky komunikim pasqyron pikëpamjet vetëm të autorit dhe Komisioni
nuk mund të mbajë përgjegjësi për çdo përdorim që mund të bëhet
i informacionit që përmbahet në të.

